PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 93 (1484) Poštnina plačana v gotovini / Spedizione in abbon. post. I. gr. — TRST, petek 5. maja 1950 — Cena 15 lir

Jubilejna številka

ob petletnici "Primorskega dnevnika"

Naše uredništvo pripravlja ob priliki pete obletnice izhajanja «Primorskega dnevnika» posebno jubilejno številko. Prosimo vse sodelavce in čitatelje, naj s svojim sodelovanjem prispevajo, da bo naša jubilejna številka čim popolnejši pregled petletne borbe in dela naprednega gibanja na Primorskem in v Trstu.

UREDNISTVO

Velik odmev ekspozeja maršala Tita v svetovnem tisku

POMEMBEN PRISPEVEK K UTRDITVI MIRU in enakopravnemu miroljubnemu sodelovanju med državami

Zmedenost in nervoznost skrajno reakcionarnega in kominformističnega tiska - V Italiji komiformistični tisk zlohotno pači smisel Titovih besed in se drži izrazito šovinistične linije

BEOGRAD, 4. — Ekspoze maršala Tita v Ljudski skupščini, v katerem je označena smer nadaljnjega razvoja FLRJ in njene zunanje politike, je našel širok odmev v vsem svetovnem tisku in javnosti. Skoraj vse svetovne agencije in radijske postaje so prenesle programatično deklaracijo nove vlade, ki jo vsebuje ekspoze maršala Tita. Največji svetovni časopisi so ocenili v svojih komentarjih deklaracijo kot dogodek največjega mednarodnega pomena. Tuji časopisi in opazovalci opozarjajo predvsem na odločno in načelno smer v zunanji politiki, ki jo je nakazal maršal Tito. Večina objektivnih časopisov v inozemstvu imenuje to smer pomemben prispevek k utrditvi miru in enakopravnemu miroljubnemu sodelovanju med državami. V svetovnih časopisih so objavljene na vidnih mestih besede maršala Tita, da bodo vlada in narodi Jugoslavije neomajno nadaljevali borbo za zgraditev in zmago socializma v svoji državi ter da bosta notranja in zunanja politika FLRJ v skladu s tem velikim smotrom. Skrajni reakcionarni tisk na zahodu in kominformistično časopisje je pokazalo ob ekspozeju maršala Tita zmedenost, molk in nervoznost. Nekateri teh časopisov, kot pariški «Humanité», so skušali po dolgem molčanju zmanjšati pomen in popačiti smisel ekspozeja, poslužujoč se pri tem kakor vedno ne dokazov in argumentov, marveč blatenja in žaljivk.

Poročila in komentarje o ekspozeju maršala Tita so pariški časopisi prinesli in še prinašajo vsak dan na prvih straneh z velikimi naslovi in pred inozemskimi in domačimi dogodki. Večina časopisov poudarja v naslovih željo Jugoslavije za zboljšanje odnosov s sosedi na temelju vzajemnega razumevanja in enakopravnosti. Časopis «Monde» govori v uvodnem članku o ekspozeju maršala Tita in opozarja na objektivni ton maršalovega poročanja ter poudarja, da ostajajo jugoslovanski voditelji še naprej prepričani marksisti, ki jih nič ni odvrnilo z njihove linije». V časopisu «Combat» so dali ekspozeju maršala Tita, posebno pa programu zunanje politike vlade FLRJ veliko publiciteto. Hkrati s poročilom o ekspozeju je «Combat» prinesel tudi sliko predsednika vlade FLRJ. Komentator tega časopisa sodi, da izraža govor maršala Tita «popuščanje napetosti med beograjsko vlado in njenimi zahodnimi sosedi». Glede na odnose Jugoslavije do držav Kominforma poudarja komentator tega časopisa, da ostaja ton, ki ga je uporabil maršal Tito, zelo trden, čeprav za seboj ne zapira nobenih vrat».

Z naslovom «Devet točk maršala Tita» je prinesel časopis «Franc Tireur» obsežen program jugoslovanske zunanje politike in komentar o ekspozeju. V uvodnem članku na prvi strani pod naslovom «Maršal Tito predlaga prijateljsko sodelovanje na temelju enakosti» izraža mnenje, da so v govoru predsednika življenjske potrebe in interesi Jugoslavije. «Tito je jasno določil», pravi časopis, «da morajo temeljiti jugoslovanski odnosi z drugimi na enakopravnosti, se pravi, brez političnih, ideoloških in strateških pogojev». Pripisujoč načelom jugoslovanske zunanje politike svetovni pomen, pristavlja časopis: «V trenutku, ko odhaja Trygve Lie v Evropo, da bi rešil Organizacijo združenih narodov pred smrtno nevarnostjo, je tudi maršal Tito poudaril potrebo, da ohranimo ta okvir v mednarodnih odnosih. Zavzel se je tudi za male narode, ki jih delitev sveta na dva bloka in vedno bolj otipljivo ustvarjanje dveh vplivnih con grozi popolnoma zadušiti».

«Franc Tireur» opozarja potem na pomembno dejstvo, «da se jugoslovanski komunizem v ničemer ni obrnil od svoje doktrine in da «jugoslovanski komunisti v borbi proti laži na temelju občudovanja vrednim resnice». Na koncu zaključuje časopis, da bi bilo treba sprejeti «lojalno sodelovanje, ki ga proklamira Tito, ker pa tudi Jugoslavijo tako, kakršna je — komunistična in neodvisna».

V časopisu «Populaire» so ocenili govor maršala Tita kot navaden polet socialistične neodvisnosti, ki stopa v zgodovino pod imenom titoizem». Komentator tega časopisa zaključuje iz ekspozeja, da ostaja Jugoslavija «še naprej komunistična in neodvisna država».

V članku «Mednarodni dogodek» piše komentator AFP Gustav Ocoutirieux, da je maršal Tito na jasen način razložil stališče Jugoslavije v sedanjem mednarodnem položaju. Izrecno poudarja «realizem in duha miroljubnega sodelovanja, ki veje iz tega govora». Ocoutirieux obširno piše o gospodarskih odnosih med Jugoslavijo in zahodnimi državami ter prihaja na temelju gospodarske politike vlade FLRJ, izražene v ekspozeju maršala Tita, do zaključka, da «Jugoslavija nadaljuje petletni plan industrializacije, ne da bi odstopala od socialističnih načel, ki so temelj tega plana». Besede maršala Tita, da želi Jugoslavija dobre odnose z vsemi državami na podlagi enakopravnosti in spoštovanja njene neodvisnosti, komentira Ocoutirieux kot «zelo modre» ter pravi: «Ni dvoma, da so to besede državnika, ki mu je do koristi svoje države in miru na svetu». V notranji politiki Jugoslavije — piše nadalje Ocoutirieux — stremi Jugoslavija, kot je pokazala nedavna reorganizacija sistema vlade, za sistematično decentralizacijo in razvojem pokrajinskih in krajevnih avtonomij, v zunanji pa zavračanje delitve sveta na dva bloka, ki bi prej ali slej morala privesti do vojne. Tito in njegovi pristaši sodijo, da kapitalistični in socialistični svet lahko in morata istočasno sodelovati in v miru konkurirati drug drugemu na gospodarskem področju, ne da bi se pri tem ustavljal razvoj, ki obsoja kapitalistični svet na propad, socialističnemu pa obeta končno zmago. Resnična ali ne, ta teorija vsekakor navdihuje politiko, ki je miroljubnejša kot razna propagandna gesla».

Tudi drugi francoski časopisi prinašajo poročila in podobne komentarje o govoru maršala Tita na vidnih mestih.

V Londonu so vsi časopisi, razen kominformskega «Daily Workera», ki si v prvi sapi ni upal niti omeniti govora maršala Tita, objavili obširne izvlečke iz ekspozeja predsednika jugoslovanske vlade. «Times» navaja v poročilu svojega dopisnika iz Beograda smernice notranje in zunanje politike vlade FLRJ in opozarja na pomen, ki ga imajo izjave maršala Tita o odnosih z Grčijo, Avstrijo in Italijo. «Manchester Guardian» je posvetil precej prostora izjavi maršala Tita o balkanski federaciji ter opozoril na odločnost Jugoslavije, s katero se upira delitvi sveta na interesna področja. «Daily Telegraph» sodi, da je govor maršala Tita «važno razdobje v razvoju Jugoslavije kot neodvisne komunistične države». Ugotavlja, da kaže maršalov govor «zaupanje v lastne sile». Isti časopis je objavil poročilo, da je bila izjava maršala Tita, da bi bilo povečanje zdrave trgovinske zamenjave med Avstrijo in Jugoslavijo v obojestransko korist, v avstrijskih krogih z veseljem sprejeta. Liberalni «News Cronicle» je objavil obširne izvlečke iz ekspozeja. Na prvi strani prinaša članek z naslovom «Maršal Tito razglaša politiko dobrega sosedstva». Komentator agencije Reuter pa pravi, da je «taka politika najboljše poroštvo za mir na Balkanu». Ko prinaša pregled prvih odmevov na govor maršala Tita v inozemstvu, poudarja «News Cronicle», da so bile izjave predsednika vlade FLRJ in njegovi predlogi za razširitev gospodarskega sodelovanja ugodno sprejeti v dunajskih, rimskih in washingtonskih krogih. Ekspoze maršala Tita, posebno pa tisti del ekspozeja, ki se tiče jugoslovansko-italijanskih odnosov, je prav tako v središču pozornosti vseh rimskih časopisov. Izjava maršala Tita o tem, da je treba vzpostaviti dobre sosedne odnose z Italijo, je bila ugodno sprejeta v tisku. Časopisi poudarjajo, da ta izjava kakor tudi ton v maršalovem govoru odpirata dobre perspektive glede bodočih odnosov med dvema državama na obalah Jadranskega morja.

Besede maršala Tita, tako piše «Popolo», kažejo, da je na jugoslovanski strani dobra volja, na podlagi katere se da izogniti temu, da bi nerešena vprašanja sprožila poslabšanje mednarodnih odnosov. Iz tega se tudi vidi, kako prav imajo tisti, ki vztrajajo pri želji, da se omogočijo neposredna pogajanja. Podobne komentarje prinašajo tudi drugi časopisi, razen informbirojevskih. Ti listi tudi tokrat ne samo zlohotno pačijo smisel besedi maršala Tita, ampak se tudi držijo izrazito šovinistične linije.

V ameriškem tisku je govor maršala Tita prav tako naletel na velik odmev. V časopisih in radijskih komentarjih so razložene osnovne točke ekspozeja in je poudarjen pomen izjave maršala Tita.

V «New York Timesu» je rečeno, da je vzbudila največjo pozornost tujih opazovalcev Titova postavka, da sedanja nerešena vprašanja med Italijo in Jugoslavijo ne smejo biti vzrok za poslabšanje dobrih odnošajev. Ta časopis, kakor tudi drugi časopisi, poudarjajo umerjeni in dostojanstveni ton v govoru maršala Tita, preprostost retorike in to, da ni v njem opaziti nobene nervoznosti. V vsem tem se kaže mirnost in zaupanje jugoslovanskih narodov v lastne sile.

Spominska razstava „Ljubljana v borbi“

LJUBLJANA, 4. — Ljubljanski mestni odbor Zveze borcev je priredil v prostorih Moderne galerije spominsko razstavo «Ljubljana v borbi», ki bo odprta do 9. t. m. vsak dan od 8. do 18.

Razstava obsega mnogo zgodovinskega gradiva: slik, tiskovin, dokumentov, zemljevidov, orožja itd.

Na razstavi vidimo nekaj slik, dogodkov po podpisu trojnega pakta, ko je režim Cvetković-Maček prepustil Jugoslavijo fašističnim zavojevalcem. Vrstijo se nato slike prihoda italijanskih zavojevalcev v Ljubljano ter slike o borbi ljubljanskega prebivalstva proti tem zavojevalcem.

Poleg razglasov o usmrtitvi talcev in slik morišč je tudi pregled dela vojnega sodišča v Ljubljani. Pred tem sodiščem je bilo do italijanske kapitulacije 8757 razprav proti 13.186 obtožencem. Od teh je bilo 83 obsojenih na smrt, 412 na dosmrtno ječo, vsi ostali pa na ječo od 30 let in manj, skupaj na 25 tisoč let. Na strelišču ob Dolenjski cesti so ustrelili 21, v gramozni jami 87, v Ciril-Metodovi ulici pa 24 talcev.

V posebnem delu razstave pa so zbrane slike in dokumenti iz dobe nemške okupacije ter strahovlade «domobrancev».

Anton Neffat umrl

LJUBLJANA, 4. — 30. aprila je umrl v Ljubljani slovenski operni dirigent Anton Neffat. Rodil se je 22. marca 1893 v Rovinju v Istri. Leta 1911. je maturiral na realki v Gorici nato se je posvetil glasbenemu študiju na akademiji za glasbo na Dunaju. Med prvo svetovno vojno je bil ujet v Rusiji, kjer je organiziral orkester jugoslovanskega polka Matije Gubca in pevski zbor. V domovino se je vrnil leta 1920. in stopil v službo v operi spva kot korepetitor, pozneje kot dirigent. Po večini je dirigiral dela slovanskega in romanskega repertoarja. Pisal je članke, zlasti o operah, ki jih je sam dirigiral, in sodeloval pri številnih koncertih. V zadnjem času je bil dirigent mariborske opere.

SIDNEY, 4. — Radio Moskva poroča, da so danes po vsej Avstraliji rudarji priredili protestna zborovanja, na katerih so razpravljali o zakonskem načrtu, ki predvideva protizakonitost komunistične partije v Avstraliji. Delavci so obsodili protidemokratski ukrep zvezne vlade.

Gian Carlo Pajetta in „banda jugoslava“

Odkar je voditelj KP Italije Gian Carlo Pajetta razločno povedal tudi vsem zapeljanim tržaškim kominformistom, da pomeni imenovanje guvernerja najboljšo pot za priključitev vsega Tržaškega ozemlja k Italiji, se je začelo v mnogih kominformističnih glavah nekaj svitati. Toda Pajetta je hkrati pokazal tudi še nekaj drugega. Ne mislimo pri tem na vse tiste odvratnosti in neumnosti ter laži o «Titovem terorju» v Istrskem okrožju itd.. Kar nam še prav posebno pada v oči je njegovo izražanje o Jugoslaviji in jugoslovanskih narodih. Pajetta namreč uporablja izraz «jugoslovanska banda».

V našem dnevniku smo že večkrat povedali, da je vsa kominformistična hajka naperjena ne samo proti Komunistični partiji Jugoslavije, in proti vladi FLRJ, temveč proti jugoslovanski državi in proti jugoslovanskemu ljudstvu. Z izrazom «jugoslovanska banda» pa je Pajetta dal še en dokaz, da smo imeli in da imamo prav, ko smo to trdili in trdimo.

Za kominformiste so torej jugoslovanski narodi enostavno «banda jugoslava».

Mi nismo ljudstvo, niti narod! Mi smo za Pajetto in za vse kominformiste prav tisto, kar smo bili za vse one italijanske superiorne kondotiere, ki so nas kot D'Annunzio klicali «porcari schiavi!»

Mi smo za kominformiste tisto, kar smo bili za fašistične razbojnike, ko so našim otrokom pljuvali tuberkulozno slino v usta, ko so nas klali, mrcvarili in požigali naše vasi! Mi smo za Pajetto in Ulisseja tisto, kar smo za Ulisseja bili tudi prej, ko je nosil republikinsko uniformo! Mi smo zanje banditi jugoslavi, ki jih je treba enostavno vse poklati prav tako kakor je hotel storiti Mussolini!

Vprašamo predvsem slovenske tržaške kominformiste ali je v Pajetti, ali je v njih samih, vsaj še sled komunistične morale?

Kaj pa naj rečemo o tistih «neodvisnih» tržaških Slovencih, ki — kot dr. Tončič — takšnim ljudem dajejo intervjuje in s tem zavestno zavajajo naše ljudstvo v iluzijo, da kominformisti resno mislijo na realizacijo STO-ja s svojo zahtevo po guvernerju in da je po vsem, kar se je v zadnjih dveh letih zgodilo, STO sploh mogoče realizirati?

Zato ni prav nobeno čudo, da si slovenski kominformisti Slavec na kominformistični prvomajski proslavi na Trgu Garibaldi ni upal govoriti več kot pet minut v slovenščini. Saj je ob njem stal Vidali, ki je Pajettov govor tako rekoč nekaj dni prej v Rimu naročil in mu morda še prav posebej priporočil naj uporabi izraz «banda jugoslava»... Saj je ob Slavcu stal «socialist» Treiner, ki je odkrito zahteval priključitev vsega Tržaškega ozemlja k Italiji De Gasperija in Scelbe, k tisti Italiji, v kateri so v trenutku, ko je Treiner vzdihoval za Italijo, padali mrtvi pod streli klerofašistične policije in fašistov italijanski kmetje v Celanu.

Slavec in podobni izdajalci proletariata in svojega lastnega naroda se prav dobro zavedajo, da se kominformisti Italije in v Trstu na vse načine borijo, da bi prevzeli iz rok starih in novih fašistov zastavo balkanskih pohodov. To je potrdil tudi dolinski kominformistični župan Lovriha, ko je sinoči odkrito povedal, da odobrava takšno italijansko kominformistično politiko, ki je po njegovem mnenju nujna, češ da je italijanski narod tako vzgojen in da bi kominformistično vodstvo v Italiji zgubilo množice če ne bi vodilo nacionalistične politike glede Tržaškega ozemlja!

Kako si Slavec, Lovriha, Bidovec in drugi zamišljajo revolucionarno borbo italijanskega «nacionalistično vzgojenega» ljudstva, prav zares ne vemo. Vemo pa, da se vsi tržaški slovenski kominformisti dobro zavedajo — zlasti sedaj po odkritih izjavah Pajette čemu jim služi guverner — da izdajajo življenjske interese tržaškega ljudstva sploh, interese tržaških Slovencev pa še posebej.

Žalostna stvarnost politike izkoriščanja ki jo je SZ uvedla nad svojimi podrejenimi sosedi

Glavni izvoznik artiklov vzhodno-evropskih držav v kapitalistične države je ZSSR, ki te artikle kupuje po „svetovnih cenah“ in jih nato z dobičkom prodaja - Vedno večje simpatije ljudstva v vzhodno - evropskih državah do Jugoslavije in do njene borbe za enakopravnost med socialističnimi državami

BEOGRAD, 4. — Sklicujoč se na trgovinske sporazume, ki so jih konec februarja t. l. sklenile Romunija, Bolgarija, ČSR, Madžarska in Poljska s Sovjetsko zvezo, piše današnja «Politika», da ti sporazumi razkrivajo žalostno stvarnost hegemonistične izkoriščevalske politike, ki jo je vodstvo Sovjetske zveze uvedlo nad svojimi podrejenimi vzhodno-evropskimi sosedi.

List poudarja, da odpade na podlagi sporazumov 75 odstotkov izvoza 5 omenjenih vzhodno-evropskih držav na Sovjetsko zvezo Na podlagi trgovinskega sporazuma med Sovjetsko zvezo in Romunijo bo Romunija izvažala v Sovjetsko zvezo na prvem mestu nafto in njene derivate, na podlagi dogovora z Bolgarijo, ČSR in Madžarsko pa bo Sovjetska zveza izvažala v te države nafto in njene derivate. Na podlagi tega bo Sovjetska zveza kupovala nafto, t. j. izvozni artikel Romunije, po «svetovnih cenah», toda ne za svoje potrebe, pač pa zato, da bi z njo trgovala. Romunija proizvaja nafto z relativno zastarelimi metodami «Politika» nadaljuje, da povzroča določanje «svetovnih cen», ki so mnogo nižje, nego proizvodni stroški romunske nafte, ogromno škodo romunskemu gospodarstvu, toda gre v korist Sovjetske zveze.

«Politika» dodaja, da kupuje Sovjetska zveza bolgarsko oglje, poljski koks in rude ter jih izvaža v ČSR, Romunijo in Madžarsko, od katerih dobiva stroje in podobno. Del teh strojev, v glavnem poljedelskih, prodaja Sovjetska zveza Bolgariji.

Nato poudarja list, da je tudi direktna trgovina vzhodno-evropskih držav z zahodnimi kapitalističnimi državami bodisi podrejena interesom Sovjetske zveze. ali pa znižana na najmanjšo mero V zadnjem času se vedno bolj odkrito in vedno bolj pogosto pojavlja kot glavni izvoznik artiklov vzhodnih držav v razne kapitalistične države Sovjetska zveza. Tako prodaja Sovjetska zveza Indiji češkoslovaške tekstilije, Italiji prodaja poljsko oglje in bolgarski tobak, zahodni Nemčiji pa prodaja madžarske in romunske prehrambene artikle, Ameriki pa svinjske ščetine iz Kitajske.

Razen tega omogoča novi zakon Sovjetske zveze o dvigu vrednosti rublja v odnosu do ostalih valut Sovjetski zvezi, da še bolj ruši cene vseh proizvodov, ki jih kupuje v državah Vzhodne Evrope, ker se bodo cene določale v odnosu do rublja. Dvig vrednosti rublja tudi omogoča Sovjetski zvezi, da dviga cene svojim proizvodom, ali pa proizvodom, ki jih nabavlja v poedinih vzhodno-evropskih državah in jih nato izvaža v druge vzhodno-evropske države kot svoje proizvode.

Razumljivo je — zaključuje list — da povzroča taka «bratska pomoč» Sovjetske zveze, ki jo na svojih plečih občutijo vse države vzhodne Evrope kot najbolj grobo izkoriščanje, vedno večje nezadovoljstvo najširših ljudskih množic v teh državah, med katerimi iz dneva v dan narašča navdušenje in simpatije do Jugoslavije in do njene borbe za dosledno enakopravnost ter socialistične odnose med enakopravnimi in svobodnimi socialističnimi državami.

Priprave za izkrcanje na Formozi

Tajpeh, 4. — Načelnik glavnega stana nacionalističnih sil je danes izjavil tisku, da je treba pričakovati slej ali prej invazijo narodno-osvobodilne vojske na Formozi. General Hu, načelnik informacijskega urada na nacionalističnem ministrstvu za obrambo je v tej zvezi omenil, da ima ljudska vojska trenutno pripravljenih za to izkrcanje 6600 motornih džunk in 28 tisoč džunk na jadra. Poleg vsega tega ima ljudska vojska pripravljene še 4 rušilce, 600 letal in 200 tankov.

"Verujemo v pravičnost borbe narodov FLRJ"

Izjave članov inozemskih delegacij, ki so se udeležile prvomajskih proslav v Jugoslaviji - Pozdravna brzojavka G. Marasa

BEOGRAD, 4. — Inozemske delegacije, ki so se udeležile prvomajskih proslav v Beogradu, obiskujejo sedaj velika gradbišča petletke, tovarne, delavska letovišča in kmetijske obdelovalne zadruge.

Napredni sindikalni in javni delavci iz Francije, Švice, Belgije, Holandske in Luksemburga, kakor tudi predstavniki jugoslovanskih izseljencev, ki živijo v omenjenih državah, so si v Beogradu ogledali razstavo o nastanku, razvoju in delovanju ljudskih odborov ter študentovsko naselje in druga gradbišča v Novem Beogradu. Ogledali so si tudi tovarno motorjev v Rakovici in se razgovarjali s člani tovarniškega sveta in z udarniki.

Pred svojim odhodom v Zagreb si je delegacija bivših italijanskih partizanov in pripadnikov gibanja odpora ogledala tovarno težkih strojev v Železnikih. Voditelj delegacije Carlo Cutolo je v imenu delegacije izjavil: Pod vtisom vsega, kar smo videli v Jugoslaviji, odhajamo v Italijo z globokim prepričanjem bratstva, ki veže italijanski in jugoslovanske narode. Narodi nove Jugoslavije so isti naši tovariši iz časa revolucionarne borbe. Mi verujemo vanje verujemo, da je njihova današnja borba pravična.

Giuseppe Maras, bivši komandant partizanske divizije «Italia», ki se je v Jugoslaviji borila proti fašizmu, je poslal bivšemu političnemu komisarju divizije Carlu Cutolu, ki vodi skupino italijanskih partizanov na poti v Jugoslaviji, brzojavko, v kateri obžaluje, da ni mogel skupno s to skupino potovati v Jugoslavijo in prisostvovati proslavi prvega maja.

«Članom italijanske partizanske delegacije in hrabrim partizanom Zveze borcev narodnoosvobodilne vojne — je rečeno v brzojavki — pošiljam tople čestitke ob priliki prvega maja — praznika dela».

Friedrich Matisek, član avstrijske napredne skupine in nekateri člani avstrijsko-jugoslovanskega društva, ki so se udeležili prvomajskih proslav v Zagrebu, so izjavili, da so dobili zelo ugoden vtis o delu jugoslovanskih narodov pri obnovi njihove domovine.

Matisek je izjavil med drugim: Avstrijci, ki so obiskali Jugoslavijo, bodo napravili vse mogoče, da bo avstrijsko ljudstvo zvedelo resnico o tej državi.

Dva predstavnika Zveze mehanikov Velike Britanije, Fritz Patrick in Bill Stockes, ki sta se udeležila prvomajskih proslav v Beogradu, sta pred odhodom v London podala nekaj izjav zagrebškemu tisku. Izrazila sta svoje zadoščenje, da sta na lastne oči lahko ugotovila stvarni položaj v Jugoslaviji in sta pripomnila: «Videli smo v Jugoslaviji svobodo in smo se prepričali, da to, kar pišejo kominformistični listi o položaju v tej državi, ne odgovarja resnici».

Trumanu ni všeč znižanje davkov

WASHINGTON, 4. — Truman je danes na tiskovni konferenci izjavil, da mednarodni položaj ni tako slab, kakor je bil v prvem polletju leta 1946. «Dejal je, da je optimist» glede možnosti miru in da bo vlada zahtevala za prihodnje finančno leto nižje kredite za narodno obrambo kakor za sedanje finančno leto.

Glede Marshallovega načrta pa je dejal, da «je bil potreben, zato da so ZDA lahko bile kos mrzli vojni». Pri tem je omenil zahteve nekaterih senatorjev, naj bi se krediti za ta načrt znižali, ker da znaša letos proračunski primanjkljaj 3 milijarde dolarjev. Truman se je uprl temu znižanju in je dejal, da je primanjkljaja kriva «neupravičena davčna razbremenitev» v letih 1946-1948, ki jo je odredil kongres z republikansko večino. Z drugo besedo je Truman s tem namignil da je treba naložiti nove davke ameriškim davkoplačevalcem, ki naj finansirajo tako imenovano mrzlo vojno, ali bolje rečeno vojnohujskaško propagando.

Glede potovanja v Evropo glavnega tajnika OZN Trygve Liea je Truman izjavil, da ni prevzel z njim nobene obveznosti glede razgovorov z raznimi državnimi voditelji. Truman je odklonil komentar na predlog Trygve Liea, naj bi se sklicala izredna konferenca zunanjih ministrov držav članic Varnostnega sveta v smislu čl. 28 listine OZN, ki se do sedaj še ni uporabil.

V Buzetu je zgrajena tovarna glavnikov

V Buzetu so te dni zgradili veliko tovarno glavnikov. Tovarniško poslopje je dolgo 100 m in široko 10 m. Ta tovarna ima ugodne pogoje za delo. Istrski voli so znani po svojih dolgih rogovih. Iz enega roga lahko izdelajo 20 glavnikov; tako bo imela ta tovarna vselej zadosti surovin. Že sedanja količina rogov v skladišču zadošča za izdelavo okrog 100.000 glavnikov. Računajo, da bo dnevna proizvodnja te tovarne dosegla okrog tisoč glavnikov. V oddelku te tovarne bodo izdelovali tudi ribarice.

Trygve Lie odpotoval v Haag

PARIZ, 4. — Francoski minister za zunanje zadeve je danes priredil kosilo na čast Trygve Lieu, ki je popoldne odpotoval v Haag. Kosila so se udeležili predstavniki Združenih narodov in visoki funkcionarji francoskega ministrstva za zunanje zadeve.

Kljub pomanjkanju uradnih komentarjev v Moskvi verjamejo, da so sovjetski krogi z veseljem sprejeli sklep glavnega tajnika OZN, da obišče tudi Moskvo. Diplomatski opazovalci predvidevajo, da bo Trygve Lie v Moskvi bolje sprejet kot v Washingtonu.

Opazovalci poudarjajo tudi, da Sovjetska zveza stalno želi obnovo stikov med velesilami. Prezgodaj bi bilo, zaključujejo opazovalci, govoriti o konkretni vsebini razgovorov med Trygve Liem in sovjetsko vlado. Gotovo pa je, pravijo, opazovalci, da bodo načela glavnega tajnika OZN (želja, da bi napravili konec hladni vojni in ustvaritev nekakšnega sožitja, ki bi omogočil stike velesil v okviru OZN) izzvala pozitivno reakcijo v Moskvi.

BUENOS AIRES, 4. — Sindikalna organizacija delavcev zaposlenih v mesni industriji je sklenila razglasiti splošno stavko te stroke v petek opolnoči. Stavkalo bo 120 tisoč delavcev.

SILOVITA EKSPLOZIJA V CATANIJI

Panika med prebivalstvom, ki se je zateklo v zaklonišča - Niso še ugotovili točnega števila žrtev

CATANIA, 4. — Dve strahoviti eksploziji sta danes pretresli Catanio. Eksplodiralo je nekaj sto ton bomb v tovarni kemičnih izdelkov, ki leži 9 km izven mesta. Ta tovarna se bavi namreč tudi z nabiranjem ostankov vojnega materiala. Silovitost eksplozij je bila tako velika, da je napravila 30 metrov globoko in 200 metrov široko jamo.

Med ljudstvom je nastal poplah, saj se je zateklo naravnost v protiletalska zaklonišča. V Cataniji pa je bilo razbitih veliko šip. Prekinjene so bile tudi telefonske zveze.

Zaenkrat so ugotovili, da je eksplozija zahtevala 15 mrtvih, med temi 12 delavcev tovarne. Na vsak način pa ni mogoče dokončno reči, koliko je vseh žrtev. Nobenih vesti ni namreč o pastirjih, ki so pasli krave in koze v bližini tovarne. V bolnišnici je iskalo pomoči 50 ljudi, bolj ali manj ranjenih.

Iščejo sicer, da bi še našli žrtve, toda ruševine in pa previdnost, s katero čistijo zemljišče, ker se boje, da so pod ruševinami še neeksplodirane bombe, ovirajo iskanje.

Finski grozi splošna stavka

HELSINKI, 4. — Javljajo, da je stavka mehanikov, zaposlenih na državnih železnicah sedaj popolna. Danes namreč ni vozil noben vlak. Finski pa grozi splošna stavka, ki bi zajela 350 tisoč delavcev. Državna sindikalna zveza je namreč ob priliki stavke železničarjev, do katere je prišlo zaradi vprašanja pokojnin, postavila zahtevo tudi po višjih mezdah. Pogajanja za povišanje mezd se vršijo med sindikalnim vodstvom in delodajalci že od februarja meseca, ne da bi prišlo do sporazuma. Delodajalci so namreč odklonili zahtevo sindikatov, da bi povišali mezde za 80 mark na uro ter razne popravke pri plačevanju doklad. Finska vlada pa pripravlja ukrepe proti delavstvu. Misli namreč mobilizirati delavce in jih tako prisiliti, da se vrnejo na delo.

Predstavniki delavcev so danes popoldne sprejeli predlog ministra za promet, da bi nadaljevali razgovore, ki so bili prekinjeni pred 15 dnevi. Prvi sestanek bo jutri. Upajo, da je s tem nevarnost splošne stavke vsaj zaenkrat odgodena ter da bodo sporazumno rešili mezdni spor.

Stavka irskih železničarjev

DUBLIN, 4. — Stavka irskih železničarjev je popolnoma paralizirala promet na irskih železnicah, razen na progi Dublin-Belfast, ki je last neke mešane angleško-irske družbe. Trenutno stavka 1500 železničarjev. Na včerajšnji konferenci so predstavniki stavkovnih odborov poudarili, da se hočejo udeležiti pogajanj, ki se vrše med sindikalnimi voditelji in državno železniško družbo v zvezi z raznimi ukrepi na železnicah, zaradi katerih so železničarji začeli stavkati.

„Titoistično“ gibanje v avstrijski KP?

DUNAJ, 4. — «Wiener Montag» piše, da se sedaj vrše tajna pogajanja za preosnovo vodstva avstrijske KP, ker je baje v vodilnih krogih komunistične partije prišlo do «titoističnega» gibanja.

Zopet odložena konferenca za Avstrijo

LONDON, 4. — Konferenca namestnikov zunanjih ministrov, ki morajo sestaviti mirovno pogodbo z Avstrijo, se je začela danes ob 2 popoldne v angleškem zunanjem ministrstvu. To je 253. konferenca, odkar se namestniki sestajajo.

Vendar pa tudi današnja seja ni doživela boljšega uspeha od prejšnjih. Trajala je sicer tri ure, toda na koncu sestanka so zahodni delegati predlagali Zarubinu, naj bi konferenco odgodili do 22. maja. Na konferenci so namreč prišla na dan vsa stara trenja in nasprotstva, ki pri sestavi mirovne pogodbe z Avstrijo ločijo zahodne velesile od Sovjetske zveze. Sovjetski delegat je zahodne velesile obtoževal, da ne vršijo denacifikacije in pa da ustvarjajo vojaške baze v Avstriji.

Na drugi strani pa so zahodni delegati obtoževali Zarubina, da skuša s svojimi napadi skriti dejstvo, da ni bil še sklenjen sporazum med SZ in Avstrijo glede člena 48. mirovne pogodbe. Glede te točke se namreč že dolgo časa vršijo pogajanja med obema državama. Gre namreč za ureditev avstrijskih dolgov, ki jih ima Avstrija do Sovjetske zveze po letu 1945. Ker sovjetski delegat ni mogel dati dokončnega odgovora glede teh pogajanj, so zahodni delegati predložili, naj bi se konferenca nadaljevala 22. maja.

BOON, 4. — Svet visoke zavezniške komisije se je danes zjutraj sestal v Petersburgu.

V Krombergu obratuje tovarna pohištva

Primorsko ljudstvo je z novimi delovnimi uspehi pričakalo letošnji 1. maj. V ponedeljek je v Krombergu začela obratovati nova tovarna pohištva, ki nosi ime Edvarda Kardelja, z oddajami je pričel radio Nova Gorica, v Solkanu pa je bila otvoritev okrajne razstave lokalne indsutrije in obrti, kateri je prisostvoval tudi član Politbiroja CK KPS tov. Ivan Regent.

„CACCIATA DEGLI SLAVI“

Uredništvu
PRIMORSKEGA DNEVNIKA
TRST

Spoštovani tovariš urednik,

v teh dneh mnogo čitamo o naši Istri, kolikor je vključena v cono B. Čitamo o besnjenju italijanskega tiska, ki se kar ne more pomiriti in v katerem se oglašajo glasovi, ki niso prav nič različni od onih, ki so prihajali v času med obema vojnama od ljudi, ki so takrat odločali o usodi Istre in njenega ljudstva. Spomnil sem se ob čitanju Vašega lista na originalni sveženj aktov nekega dottore Itala Saura, ki je po naših podatkih sorodnik Nazaria Saura (po katerem je v Trstu imenovan del obrežja). Ta sveženj aktov sem dobil v roke januarja 1945 pri Državni komisiji za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev v Beogradu. O tem sem izdelal uradno poročilo št. 46, ki je bilo objavljeno dne 10.4.1945 v dnevnem tisku in v posebni knjigi «Saopštenja» imenovane komisije. Ker je poteklo že nekaj časa in te knjige niso pri roki vsakomur, bi rad istrskemu ljudstvu pokazal s kratko omembo vsebino teh dokumentov, kaj bi čakalo naše ljudstvo tam, če bi zagospodarila nad njim drhal take vrste, kot so bili fašisti ali oni sedanji njihovi podivjani nasledniki takega ali drugačnega imena. In pa, rad bi potrdil, kako nepogrešljivo je ravnalo istrsko ljudstvo, ko je na volitvah 16. aprila tako enodušno odklonilo enkrat za vselej slehrno italijansko nasilje.

***

Italo Sauro, doktor političnih in gospodarskih znanosti, pehotni poročnik in osebni Mussolinijev izvedenec za objadranska slovanska vprašanja, državni svetnik, član zakonodajne komisije, je ob napadu Italije na Jugoslavijo dne 6.4.1941 poslal Mussoliniju pismo, v katerem piše dobesedno: «Z vrnitvijo Dalmacije k Italiji bodo za vedno izgnani tujci iz Jadranskih dežel». Ti tujci so Slovani.

Že poprej, dne 31.7.1939, je poslal Mussoliniju iz Kopra načrt za ustanovitev «Urada za koordinacijo nacionaliziranja Jadrana». V tem načrtu se pravi med drugim:

1. »Zabraniti v jadranskih deželah Slovanom kupovanje zemljišč. Prodati jih smejo samo Italijanom.

2. Sestaviti statistiko o zemljiščih, ki so v slovanski posesti in s pomočjo fašističnih sekretarjev Slovane postopno odstraniti».

Nadalje zahteva ta načrt, da inozemski Slovani ne smejo prihajati v Istro, da morajo italijanski učitelji tudi v počitnicah ostati na svojih službenih mestih, da bi njihov poitalijančevalni vpliv ne popustil. Predlaga takojšnjo izselitev desetih slovenskih duhovnikov. «Alienare in tutte le maniere gli Slavi dai propri terreni e dai paesi dell'interno». (Na vse mogoče načine odstraniti Slovane z njihove lastne zemlje...). V Pulju naj se ustanovi močan industrijski center, ki bi potegnil delavstvo iz vasi in ljudi na vasi prisilil, da se izselijo». Iz temelja izpodkopati (minare) slovansko posest, povišati jim obrestno mero in davke». «Množično preseljevati rodbine slovanskih delavcev in kmetov v Vzhodno Afriko».

Oktobra 1939 je dott. Sauro z veseljem zapisal: «Vidim žar, to je požar slovanskih utrdb Balkana, Narodnega doma, Edinosti, s čemer so proti zakonu uničene pravice, ki so jih Slovani izvlekli od nesposobnih italijanskih vlad. Če spremljamo korak za korakom vse minule dobe, vidimo predvsem nevarnost v ekonomskem blagostanju Slovanov in v njihovi želji po domovini. Doba prihoda fašizma na oblast se lahko označi kot «pogon nad Slovane» (cacciata degli Slavi).

16.4.1940 piše Sauro senatorju Dudanu: «Smatram za potrebno v zvezi z vprašanjem Dalmacije opozoriti vlado, naj se v Italiji ustvari protislovanska miselnost, neke vrste fronta proti Slovanom!»

Mar sedaj aprila 1950 grof Sforza in drugi delajo drugače?

28.11.1941 je poslal Sauro Mussoliniju novo pismo glede urada za koordinacijo nacionaliziranja Jadrana. Temu daje sedaj en sam cilj: uničiti slovanstvo! «Milost za Slovane pomeni slabost».

Mussolini je te «appunte» Saura odobril. 29.1.1942 Sauro spet opozarja svojega vodjo, da je treba zelo previdno začeti jemati Slovanom zemljo. Predlaga, naj se ustanovijo zavodi za nasilno odnaroditev in za odvzemanje zemljiške posesti od staronaseljenih Slovanov. Kot na vzor se sklicuje na Hitlerja, ki v velikih množicah izseljuje in uničuje Slovane.

Ta visoki funkcionar Italije, ki je pošiljal svoje predloge Mussoliniju, Nicoli de Cesareju, Appoliniju, Cianu, Giuda Buffariniju-Guidi, senatorju Dudanu itd., je verno izražal namene italijanskih šovinistov z našim ljudstvom. Danes spoznamo iz italijanskega tiska da se ti nameni doslej še niso spremenili. Se vedno vidijo v slovenski in hrvaški istrski zemlji italijansko lastnino. Nedavni dogodki uče, da so vse podobne šovinistične metode še žive, da se odgovorni ljudje v Italiji še niso dovolj naučili od preteklosti in pa da jih naše ljudstvo danes pravtako odločno odklanja politično, kakor jih je v narodno-osvobodilni vojni odklonilo s krvavo borbo, ko jih je s krvavimi buticami pregnalo s svoje zemlje.

Dr. MAKSO SNUDERL
univ. prof. Ljubljana.

Bevin ozdravil

LONDON, 4. — Angleški minister za zunanje zadeve Bevin je danes popoldne zapustil bolnišnico, kjer je ležal 3 mesece zaradi operacije. Bevin bo prevzel svoje posle, ko bo začela konferenca ministrov za zunanje zadeve treh zahodnih velesil, to pa bo prihodnji teden.

Nemška nota o sarskem vprašanju

BONN, 4. — Dobro obveščeni krogi v Bonnu sporočajo, da bo nemška zvezna vlada poslala vladam ZDA, Velike Britanije in Francije preko visokih zavezniških komisarjev protestno noto in spomenico o sarskem vprašanju. Isti krogi poudarjajo, da bodo v nemški noti navedeni isti razlogi, katere je omenil Adenauer med debato v zveznem parlamentu.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Znamenite izjave kominformističnega župana iz Doline:

KPI mora voditi nacionalistično politiko glede STO-ja

To je povedal sinoči Lovriha, ker je to slišal od Vidalija - Kominformistično oviranje upravičenega protesta našega ljudstva proti ustanovitvi osrednje mlekarne - Skrb zastopnikov Ljudske fronte za pravično odškodnino zemljišč v Žavljah

Včerajšnja seja občinskega sveta v Dolini je bila od vseh dosedanjih sej naših podeželskih občin vsekakor najbolj zanimiva, in to po zaslugi kominformističnega župana Lovrihe, ki je sinoči zaigral na strune visoke kominformistične politike. Še več! Povzdignil se je nad samega Togliattija in Pajetto in trosil nove «pojme» kominformističnega internacionalizma. Obenem pa je ponovno izrabil svoje župansko mesto za podlo klevetanje, psovanje in obrekovanje nove Jugoslavije in dolinskih občanov, ki se ne strinjajo z njegovo kominformistično politiko. Do sedaj nimamo še takega primera niti v tržaški občini! Naš poziv, naj se kominformistični občinski svetovalci izjavijo o najnovejših trditvah kominformističnega poslanca Pajette, je namreč spravil s tira in v veliko zadrego župana in vse kominformistične svetovalce.

Po čitanju zapisnika zadnje seje, ki je bila 27. aprila, je začel župan govoriti o položaju na Tržaškem ozemlju. Omenil je najprej, kako je prišlo do ustanovitve Tržaškega ozemlja, potem pa je začel vleči na dan vse stare in nove kominformistične laži proti Jugoslaviji. Povedal je tudi, da je maršal Tito pred kratkim izjavil, da se jugoslovanska vlada za morebitna pogajanja o Tržaškem ozemlju drži še vedno dogovora Tito-Togliatti. Vzkliknil je: «Kdo torej trguje in hoče barantanje, kdo ne spoštuje mirovne pogodbe?» Tako očita Lovriha in jo s tem udriha tudi po Togliattiju.

Sledi najvažnejša točka: izjava glede govora kominformističnega poslanca Pajette. Na naš poziv, naj pove jasno svoje stališče, je Lovriha dejal:

«Komunistična partija Italije je partija, ki se bori, in da se bori so znak vidni in veliki uspehi. Mi ne gledamo, kakšna je ena ali druga partija, ali je partija Kitajske, Francije ali Italije. Na to mi ne gledamo. Komunistične partije so si vse slične in imajo vse iste cilje. Toda vsaka komunistična partija mora voditi svojo politično taktiko na podlagi mnenja svojega ljudstva. Znano nam je, da italijansko ljudstvo sloni na nacionalizmu, ker je bilo tako vzgojeno. In ker sloni na tem, mora Komunistična partija Italije danes — da si pridobi množice — tudi zavzeti takšno stališče (priključitev vsega Tržaškega ozemlja k Italiji, op. ur.), kot ga je postavil poslanec Pajetta. In kar je bistveno, Komunistična partija Italije je na čelu vsega demokratičnega ljudstva in sledi pošteni (?) politiki in je za spoštovanje mirovne pogodbe. Če potem zavija na takšen način, nima pomena, glavno je, da se Pajetta in Togliatti borita za spoštovanje mirovne pogodbe.»

Ko se je župan Lovriha tako skričal, je pozval svetovalce k diskusiji. Oglasi se k besedi svetovalec Ljudske fronte tov Bolčič in pravi: «Vse, kar nam je povedal župan, so navadne politične klevete, kajti načela marksizma glede priključitve nekega ozemlja k neki državi so ta, da komunisti ne smejo stremeti za tem, da se priključijo k imperialistični državi.»

Kominformistu Lovrihi to ni jasno. Tov. Bolčič mu pojasni. Lovriha zopet vpraša: «Katera komunistična partija stremi za tem, da se to ozemlje priključi k imperialistični državi?»

Bolčič: «Italijanska komunistična partija, Pajetta, ki je v italijanskem parlamentu izjavil, da bi bilo imenovanje guvernerja najlažja pot za nadaljnjo priključitev k Italiji.»

Lovriha ne vzdrži več, sili s svojo resolucijo in jo prečita. Ponovno se oglasi tov. Bolčič: «Kakor vidim, je resolucija sestavljena na podlagi politične špekulacije. Poudarjam, da bo imenovanje guvernerja najboljši pogoj za ukinitev Tržaškega ozemlja in za priključitev k Italiji. Ljudska fronta je proti temu, da bi Tržaško ozemlje postalo predmet barantanja med imperialističnimi velesilami. Mi smo za to, da se vprašanje Tržaškega ozemlja reši sporazumno med prizadetimi narodi in državami. Zato smo proti tej resoluciji.»

Župan Lovriha izlije iz svojih ust še nekaj klevet, nato pa stavi svojo resolucijo na glasovanje. Za predlagano kominformistično resolucijo glasujejo vsi navzoči kominformistični in tako imenovani «neodvisni» svetovalci.

O osrednji mlekarni v Trstu

Sledi razprava o osrednji mlekarni v Trstu. Predlog, naj se o tem razpravlja in zavrne zamisel ustanovitve take mlekarne, so postavili svetovalci Ljudske fronte že pred enim mesecem. Toda župan Lovriha je namenoma zavlačeval ves mesec in ni hotel spraviti te točke na dnevni red, tako da je prišla na vrsto šele na tretji seji odkar je bila predložena. Medtem pa so na občinski seji v Trstu že sklenili, da se ustanovi imenovana mlekarna. Naj se le jezi in opravičuje kominformist Lovriha, Dejstva so dejstva in potem ga ljudstvo sodi. Namenoma je oviral razpravljanje o osrednji mlekarni, dokler je bil za to še ugoden čas. Počakal je, da so v Trstu napravili, kar so hoteli. Zdaj pa hoče še varati naše kmete in zvoniti po toči. To je navadna in podla hinavščina.

Med razpravljanjem o osrednji mlekarni je tov. Bolčič jasno prikazal zle posledice, ki jih bo povzročila mlekarna na škodo našim kmetom. Obžaloval je, da se je razpravljanje o tem zavleklo tako dolgo. Seveda je «vsevedni in bistroumni» Lovriha izrabil tudi to vprašanje za napade proti Ljudski fronti in si izmislil najbolj smešno laž, češ da je Ljudska fronta proti osrednji mlekarni, ker ima neke svoje mlekarne itd.

Še nekaj, da bodo vedeli vsi dolinski kmetje in mlekarice. Ko je Lovriha omenil, da so sicer svetovalci Ljudske fronte predlagali že 7. aprila resolucijo proti ustanovitvi osrednje mlekarne in jo je prečital, se je začel z njo nekako norčevati in je izjavil: «Za to resolucijo občinski svetovalci SIAU ne bodo glasovali». To je torej jedro vse županove skrbi za korist našega kmeta. Njegov cilj je vedno isti: odbiti vsak zdrav predlog, če pride od strani Ljudske fronte samo da doseže svoj umazani protiljudski namen. Seveda po svoji stari navadi ni stavil kot je predpisano, na glasovanje prve resolucije, ki jo je predložila Ljudska fronta in je predlagal svojo. Vsi občinski svetovalci so sprejeli resolucijo in se izrazili proti ustanovitvi osrednje mlekarne.

Nato je občinski svet soglasno sklenil, da se ustanovi stalno mesto čuvaja v novem šolskem poslopju v Domju.

Občinski svetovalec Ljudske fronte tov. Bolčič je ob koncu še predlagal, naj občinski svet na prihodnji seji, in to čim prej, sprejme primerne sklepe, da se posreduje pri vojaški upravi, da ne bi občani, ki imajo svoja posestva v Žavljah, bili oškodovati pri odvzemu zemljišč v industrijske namene, kot se je to zgodilo v Padričah. Vsi svetovalci so se s predlogom strinjali in bodo o tem razpravljali na prihodnji izredni seji.

Sledila je tajna seja, na kateri so razpravljali o imenovanju začasne občinske babice, za katero je bila imenovana neka Prandi Giovanna iz Zgornjega Sv. Ivana 381 v Trstu.

DELAVCI!

Danes ob 19.45 sindikalni pregled tov. B. Petronia, ki ga bo oddajal radio Trst-jugoslovanska cona na valovni dolžini 212,4!

Kako lažejo kominformisti

Giungono i rinforzi dalla Zona B per il «grandioso» comizio titino al Boschetto

Zgornjo sliko je objavil zadnji «Il Lavoratore» in spodaj napisal da prihajajo «okrepitve iz cone B» za našo prvomajsko proslavo. Če povemo, da predstavlja slika ljudi iz Saleža in Sempolaja in če še navedemo, da so tisti, ki jih je bolje razločiti Skrk Milka, Kocman Milena ter Milič Anton iz Saleža in Kosmina Albina, Grilanc Anica ter Zidarič Rudi iz Sempolaja, tedaj vidimo, kakšnih umazanih sredstev se poslužujejo nemoralni «novinarji» novofašističnega «Lavoratora». In ti ljudje bi potem še hoteli zahtevati zase nekakšno novinarsko solidarnost in spoštovanje do novinarskega poklica. Do novinarskega poklica da, ampak ne do propalic!

Od dneva do dneva

CLN-ovska hajka proti Istrskemu okrožju se nadaljuje. Klerofašistična glasila objavljajo dnevno najmanj dva do tri članke laži, klevet in obrekovanj. CLN bo nocoj ob 18. uri na tržaškem gradu zopet priredil neko tako imenovano «manifestazione di solidarieta con la zona B». Govoril bo klerofašistični župan Bartoli, sladkorni komisar Lega Nazionale prof Marino De Szombathely in Ruggero Rovatti, tajnik istrskega CLN-a. Isti Rovatti pa je že predvčerajšnjim zvečer imel posebno predavanje pod naslovom «Možnosti povratka STO-ja k Italiji po svobodnem plebiscitu». Pripominjamo, da prirejajo zadnje dni podobna predavanja tudi tržaški kominformisti v svojih krožkih, odkar je njihov CK objavil znamenito resolucijo o plebiscitu.

***

Medtem pa prireja dobro znana fašistična in nacistična Guardia Civica za soboto v gostilni «Ai Gelsomini» ob 20.30 svoj poseben «rancio». Lega Nazionale, vse italijanske nacionalistične in fašistične stranke, župan, predsednik cone, predsednik pokrajinskega odposlanstva itd itd. pa so priredili ogromen pogreb z dvema godbama — občinsko in Lege Nazionale — polkovniku italijanske vojske Dequaiu, ki se je 27. aprila smrtno ponesrečil. «De mortuis nihil nisi bene» — pravi pregovor — toda, kakšne zasluge je imel pokojni polkovnik, da je zaslužil pogreb, ki je čez eno uro ustavil ves tržaški promet? V klerofašističnem tisku beremo: «Medaglia d'argento», ker se je hrabro boril v Španiji, v Afriki itd. Pogreb je bil brez dvoma doslej največja manifestacija slavljenja vojaških zaslug pripadnikov italijanske poražene vojske, ki se je borila na strani nacistične Nemčije, medtem ko tisti, ki slavijo takšne zasluge na pr. še vedno niso dovolili postaviti spomenika padlim partizanom v Skednju.

***

Ne bo torej dolgo, ko bomo slišali n. pr. v občinskem svetu, da bo neki demokristjanski zastopnik predlagal, naj se postavi v Trstu spomenik vsem tistim razbojnikom, ki so klali ljudstvo po Jugoslaviji, Španiji, Afriki in Ukrajini. Kominformistični protipredlog pa se bo glasil: «Imenujmo Korzo z imenom španskega fašističnega borca Ulisseja — Davida Lajola, ki je tako lepo opisal pogled s Škofij proti Kopru.»

Zborovanja in obvestila Kmečke zveze

Kmečko zborovanje v Dolini

Kmečka zveza vabi vse člane in kmetovalce vasi dolinske in miljske občine na zborovanje, ki bo dne 7. maja t. l. v Dolini (dvorana Jercog), z začetkom ob 9. uri.

Na zborovanju bodo obravnavali gospodarsko kmečke probleme splošnega in lokalnega značaja. Predvsem pa bodo obravnavana sledeča vprašanja:

1. Kmečko gospodarski problemi v dolinsko-miljskem okraju.

2. Razprava o nameravani ustanovitvi centralne mlekarne.

3. Ustanovitev kmetijske šole s slovenskim učnim jezikom.

4. Dvolastninska vprašanja.

5. Vprašanja skupne zaščite kmečkih interesov v pogledu prisilnih razlastitev zemljišč, kakor tudi o povzročenih škodah itd.

Zborovanja se bodo udeležili tudi predstavniki in strokovnjaki Kmečke zveze.

Da bo udeležba čim popolnejša in da bo omogočeno tudi bolj oddaljenim članom in kmetovalcem udeležiti se tega važnega zborovanja Kmečke zveze, bo v ta namen vozil posebni avtobus z odhodom točno ob 8. uri iz Plavij preko Stramarja in za udeležence iz Ricmanj in Boršta pa izpred dvorane v Borštu ob 8.30.

Priporočamo točnost in polno udeležbo!

TAJNISTVO KZ

V Saležu nezadovoljstvo zaradi centralne mlekarne

Tudi v Saležu so člani KZ in kmetovalci smatrali za potrebno, da se ponovno zberejo in pogovorijo o svojih kmečko-gospodarskih problemih. Tako so se zbrali v preteklem tednu pri zaupniku KZ in razpravljali o najnujnejših vprašanjih.

Na dnevnem redu je bila tudi razprava o nameravani graditvi *centralne mlekarne* v Trstu. Prisotni so izrazili svoje nezadovoljstvo nad oblastmi, ki nočejo upoštevati koristi kmeta in s takšnimi ukrepi zapostavljajo razvoj živinoreje kmečkega gospodarstva. Prisotni živinorejci so navajali številne dokaze, ki govorijo proti ustanovitvi centralne mlekarne itd. Zanikali so trditve, da mleko, ki prihaja od producenta direktno k konsumentu, kvalitetno ne odgovarja in da je tudi s higienskega stališča škodljivo, kajti družine, ki prejemajo mleko neposredno od producenta, se poslužujejo tega načina nabave mleka pač zato, ker imajo raje tako mleko kakor pasterizirano, ki prihaja iz Furlanije.

Zaradi tega so prisotni izrazili željo, da bi KZ še nadalje vztrajala na svojem stališču proti ustanovitvi centralne mlekarne, ki je pod današnjimi pogoji lahko samo v škodo našega kmetijstva.

Z velikim zanimanjem so razpravljali tudi o vprašanju ustanovitve *kmetijske šole* in o strokovni izobrazbi kmečke slovenske mladine. Dejali so, da je pet let po vojni skrajni čas, da oblasti odprejo dvoletno kmetijsko šolo s slovenskim učnim jezikom, kajti v samem Saležu bi bilo najmanj 6 gojencev pripravljenih obiskovati take vrste šolo. Starši kmečke mladine so v današnji situaciji resno zaskrbljeni, kam naj usmerijo svoje otroke glede na kritično gospodarsko stanje pri nas.

V Saležu se na splošno zelo zanimajo, kako je s *prenosom zemljiške knjige*, ker imajo brez nje nepremostljive težave v zvezi z nepremičninami. Zaradi tega so smatrali za potrebno predložiti KZ prošnjo, ki so jo podpisali prizadeti gospodarji, da bi se ta zanimala na pristojnem mestu za ureditev te pereče zadeve.

V razgovoru sta strokovnjak in predsednik KZ dala vsa potrebna pojasnila in nasvete in obrazložila prisotnim dosedanje delo in uspehe KZ. Končno so prisotni izrazili željo, da bi se takšna posvetovanja pogosteje vršila.

Tatvina kokoši

Včeraj ob 8.30 zjutraj se je na glavni policijski postaji zglasila Klopfer Guglielmina iz Ul. Navali 15. Policistom je prijavila, da so ji neznani, vlomilci prejšnjo noč ukradli 10 kokoši v vrednosti 10.000 lir.

Uspehi prvomajskega tekmovanja med prosvetnimi društvi in objava nagrad

V smislu razpisa nagrad SHPZ prosvetnim društvom za prvomajsko tekmovanje prejmejo društva naslednje nagrade:

1. a) Prosvetno društvo v Lonjerju, P. d. «Ivan Vojko», Prosek-Kontovel, P. d. v Bazovici in P. d. «Valentin Vodnik» v Dolini SO USTANOVILA DRAMSKE DRUŽINE in prejmejo kot nagrado serijo šmink.

Prosvetni društvi «Ivan Vojko», Prosek-Kontovel, in Lonjer — Katinara sta s tem napredovali v I. razred, Prosvetno društvo «Valentin Vodnik» v Dolini in Prosv. društvo v Bazovici pa v II. razred.

Prosvetna društva Opčine, Salež, Sv. Križ, «Zarja v svobodi» v Sempolaju in «Slovan» v Padričah SO USTANOVILA KNJIŽNICE in prejmejo kot nagrado 10 knjig. S tem so prešla prosv. društva Opčine, Salež, Sv. Križ v I. razred, «Zarja v svobodi» v Sempolaju in «Slovan» iz Padrič v II. razred.

Prosvetni društvi «M. Matjašič» v Barkovljah in «S. Škamperle» pri Sv. Ivanu, ki sta že bili v prvem razredu, STA USTANOVILI ODSEK ZA FOLKLORO in prejmeta kot nagrado umetniško fotografijo folklornih plesov.

b) ZA NOVOVPISANE CLANE:

I. nagrado, po 10 stolov, prejmeta P. d. «Vojka Šmuc» in P. d. v Skednju, ki sta vpisali po 40 novih članov.

II. nagrado, 2 šahovski garnituri prejme P. d. «M. Matjašič» v Barkovljah za 20 novih članov, P. d. v Sv. Križu prejme za 17 novih članov 1 šahovsko garnituro.

c) ZA IZPOLNJENE CLANSKE DOLZNOSTI DO SHPZ prejmejo kot nagrado pisalne potrebščine Prosvetno društvo «Oton Župančič», prosvetni društvi «Slavko Škamperle in Sv. Križ, ki so plačala članarino za vse leto 1950, P. d. «Vojka Šmuc», ki je plačalo do 1. julija in «M. Matjašič» v Barkovljah do 1. maja 1950.

ZA IZPOLNJENE DOLZNOSTI CLANOV DO DRUŠTVA — tri reprodukcije umetniških slik prejmejo p. d. «V. Šmuc», «I. Cankar» in «Slovan» v Padričah.

č) ZA UREJENI IMENIK CLANOV IN IZDANE CLANSKE IZKAZNICE prejmejo prosvetna društva «M. Matjašič» — Barkovlje, Škedenj, «S. Škamperle», «Vojka Šmuc», Opčine, «O. Župančič», Salež, Sv. Križ, «Zarja v svobodi» v Sempolaju in «Slovan» v Padričah» po eno reprodukcijo slike Ustoličenje koroških vojvod.

2. PEVSKI IN TAMBURASKI ZBORI.

a) ZA REDNE VAJE (7 vaj) z 90odstotno udeležbo prejme Prosvetno društvo «V. Vodnik» iz Doline zbirko pesmaric. Tamburaški zbor «I. Cankar» garnituro strun za inštrumente.

b) ZA NAJVISJE STEVILO PRIDOBLJENIH PEVCEV prejme I. nagrado, kolekcijo not, Prosv. društvo «V. Vodnik» iz Doline, ki je pridobilo 15 novih pevcev.

II. nagrado, tri zbirke not, ZA PRIDOBLJENIH 10 NOVIH PEVCEV prejme Prosvetno društvo «I. Vojko», Prosek-Kontovel.

c) ZA VSE DOBRO NAUCENE PRVOMAJSKE PESMI prejme Prosv. društvo «M. Matjašič» v Barkovljah spominsko sliko z nastopa pevcev 1. maja 1950.

č) ZA NAJVISJE STEVILO PRISOTNIH PEVCEV NA PRVOMAJSKEM NASTOPU prejmejo I. nagrado, enodnevni izlet v Opatijo, prosvetna društva «Slovan» v Padričah, «Straža» v Plavjah, Salež, Lonjer-Katinara, za 100odstotno udeležbo, «Zarja v svobodi» v Sempolaju (en pevec odsoten zaradi bolezni) in Sv. Križ (dve pevki v inozemstvu).

II. nagrado, enodnevni izlet v Portorož, prejmejo prosvetna društva: «M. Matjašič» v Barkovljah, «Igo Gruden» v Nabrežini, «S. Škamperle», «V. Vodnik» in «Tržaški zvon» ZA NAD 80ODSTOTNO UDELEZBO.

3. DRAMSKE DRUŽINE.

ZA REDNE VAJE Z VISOKIM STEVILOM PRISOTNIH IGRALCEV prejmejo dramske družine v Sv. Križu, Nabrežini, Proseku-Kontovelu in Borštu serijo šmink in 3 vrste brk.

4. LJUDSKE KNJIZNICE.

a) ZA NAJVISJE STEVILO NOVIH KNJIG — 111, prejme prvo nagrado, kartoteko za knjižnico, izposojevalno knjigo in 10 novih knjig, Prosv. društvo v Skednju; II. nagrado ZA 90 NOVIH KNJIG, kartoteko za knjižnico, izposojevalno knjigo in 5 novih knjig, pa prejme Prosvetno društvo «Slovan» v Padričah.

b) ZA UREJENI SEZNAM KNJIG IN KARTOTEKO prejmejo I. nagrado, 15 novih knjig in 2 knjigi za knjižničarja, prosvetna društva: «M. Matjašič» v Barkovljah, v Skednju, «S. Škamperle», «Oton Župančič» in «Igo Gruden» v Nabrežini.

GLAVNI ODBOR.

NAUČITE SE GORNIŠKEGA PLEZANJA

Tečaj za alpinistično plezanje

Planinskega društva - Trst v Glinščici

V nedeljo dne 7. t. m. se začne v Glinščici tečaj za alpinistično plezanje, ki ga priredi Planinsko društvo v Trstu. Zbiranje v Klunovem mlinu; odhod v skale ob 9. uri.

Mladi planinci naj prinesejo s seboj le plezalnike oziroma telovadne čevlje, gumijaste (deloma zadostujejo tudi gorski čevlji z gumijastimi podplati).

V poštev pridejo seveda le planinci stari najmanj 17 let. Dobrodošli pa so tudi prijatelji in znanci, naklonjeni Planinskemu društvu.

Odbor

***

Pozivamo mladince in mladinke, da se številno odzovejo našemu pozivu.

Plezanje je že davno postalo glavni pogoj za najvišje in najpopolnejše vrhunske podvige v planinstvu. To je sredstvo za premagovanje strmin in bregov, za osvojitev vrhov naših sivih gorskih očakov. Tod vodijo pota za našo zdravo, predno mladino. Tako bomo dotekli, kar smo zamudili pod fašističnim tlačenjem.

Le mladina, ki si upa pogledati tej resnici v oči in temu odgovarjajoče ravnati, je vredna tega imena. Vsi drugačni so mlahavi, brezdušni in brezvoljni mladi starci, ki bodo blodili kot megle brez vetra skozi življenje ali bolje — životarjenje.

Kakor se je naša mladina že živo oprijela smučanja, se mora lotiti tudi alpinizma z istim mladostnim zagonom.

Seveda so prvo, kar mora ta mladina premagati, predsodki, ki jih nosi v sebi, nezaupanje vase in podcenjevanje same sebe, neupravičena bojazen in malodušnost. Planinstvo je najboljša življenjska šola, vzgoja k življenjski vedrosti, moči in volji. Alpinizem, gorništvo v ožjem smislu besede, pa nudi največ možnosti za tak življenjski razvoj sil v medsebojnem tekmovanju sil resnično mladih ljudi.

Premagati je seveda treba najprej predsodek proti gorniškemu plezanju, ki še marsikomu čisto po nepotrebnem ježi lase ob misli na «strašne» nevarnosti, kot skrbnim starim mamicam, ki še niso videle od blizu planin. Pa se pri tem ne zavedajo, da se one redke gorske nesreče (pod avtomobili gotovo konča najmanj petdesetkrat več ljudi kot v planinah, in vendar si ljudje še vedno upajo — na ulico). pripete po veliki večini — nealpinistom, t. j. ljudem, ki se v planinah ne znajdejo. Gorništvo je ravno sistematično vežbanje, kako čim varneje premagovati tudi zelo strme gore. In te cilje alpinistično vežbanje tudi v obilni meri dosega, ko uči spoznavati nevarnosti, ki izvirajo iz planinčevih napak, neprevidnosti, neznanja in zaletelosti.

Podoben predsodek je tudi oni, ki govori o tem, da ženska ni za plezanje. S tem predsodkom je že davno obračunala zgodovina planinstva, ki je jasno dokazala, da je ženska enako močna, vztrajna in če treba tudi hladnokrvna in trezna v nevarnosti, kar jo v polni meri usposablja tudi za plezalko. Med Slovenkami imamo že tudi nekaj bleščečih imen plezalk prvih vzponov v sami Severni triglavski steni.

Sicer pa je treba v enaki meri pobijati predsodek, kot da so vsi planinski plezalci — gorski akrobatje, ki tvegajo kdo ve kakšne vratolomne nevarnosti Kakor imamo med vozači, letalci, dirkači vseh mogočih vrst tudi akrobate, jim imamo seveda tudi med plezalci. Toda po ogromni večini gorniški, plezalci to niso.

Zato mladinci in starši, v borbo proti predsodkom in potem se boste gotovo pridružili lepi planinski iniciativi.

J. Z.

Sotrudniki! Čitatelji!

Prispevajte članke za jubilejno številko «Primorskega dnevnika», ki bo izšla sredi tega meseca ob peti obletnici izhajanja našega lista!

Opišite najvažnejše in najpomembnejše dogodke iz borbe in dela našega gibanja!

KOLEDAR

Gledališče - Kino - Radio

Petek 5. maja
Irenej, Desirad

Sonce vzide ob 4.48, zatone ob 19.16. Dolžina dneva 14.28. Luna vzide ob 24.00, zatone ob 6.44.

Jutri sobota 6. maja
Janez. Ev. Zdemir

SPOMINSKI DNEVI

1818 je bil rojen Karl Marx, genialni voditelj in učitelj svetovnega proletariata.

1846 se je rodil Henrik Sienkiewicz, poljski romanopisec, avtor zgodovinskih romanov.

1945 je bila v Ajdovščini sestavljena prva narodna vlada Slovenije.

1945 je RA vkorakala v Berlin.

PRESKRBA

Delitev mleka. Danes se je pričela delitev izparelega mleka v mestu in podeželju. Po 7 škatel tega mleka na osebo prejme skupina od 0 do 9 in nad 65 let na odrezek III (latte evaporato). Po 4 škatle na osebo prejme skupina od 9 do 65 let na isti odrezek Po 7 škatel prejmejo umetno hranjeni otroci, bolniki, noseče žene in dojilje ter delavci izpostavljeni strupenim plinom. Delitev traja do 31. t. m. Cena škatli je 70 in 71 lir.

Dvig nakazil za mleko. Danes naj vsi mlekarnarji dvignejo pri občinskem prehranjevalnem uradu nakazila za izparelo mleko. Isto naj store vodje občinskih prehranjevalnih uradov podeželja pri Sepralu.

Delitev ječmenovega drožja. Petek 5. t. m. od št. 31 do 65, sobota od št. 66 do 100, nedelja Boršt, ponedeljek od št. 101 do 140, torek Domjo.

Nov tovarniški odbor v Tržaškem tiskarskem zavodu

V zvezi z dogovorom med sindikalnimi organizacijami in delodajalci iz leta 1948, so se včeraj popoldne sestali nameščenci Tržaškega tiskarskega zavoda, da si izvolijo tovarniški odbor. Izmed sto delojemalcev se jih je zborovanja udeležilo okrog 80. Zbranim nameščencem sta govorila tov. Bortolo Petronio za Sindikalni akcijski odbor in tajnik Združenja grafičarskih Enotnih sindikatov Balbi.

Volivna komisija, ki je vodila potek tajnih volitev, je ob zaključku javila naslednje volivne izide: volilo je 78 udeležencev, veljavnih volivnih listkov je bilo 76,2 pa neveljavna, medtem ko se je eden izmed volivcev vzdržal glasovanja.

Na podlagi teh volitev je dobil Dušan Košuta 64, Vitez Srečko 42, Silvio Princivalli 39 glasov. Sledi še nekaj imen, ki pa so dobili dokaj manjše število glasov. Zgoraj imenovani trije tovariši torej tvorijo odbor Tržaškega tiskarskega zavoda.

S temi volitvami se je ponovno pokazala moč in pravilna sindikalna linija Sindikalnega akcijskega odbora, ki gre za tem, da ponovno poveže delavstvo v enotni fronti, ki jim edina lahko zajamči uspehe v borbi za njihove interese.

Izletnikom v Čepovan!

Potovalni urad «ADRIA-EXPRESS» sporoča vsem, ki so se vpisali za izlet v LOKOVEC pri Čepovanu, da bo **odhod iz Trsta v soboto, dne 6. t. m. ob 2. uri zjutraj z glavne postaje «Stazione Centrale). Vsi izletniki naj bodo na postaji najmanj pol ure pred odhodom. Izletniki iz nabrežinsekga okraja bodo stopili na vlak v Nabrežini, iz openskega okraja pa na Opčinah.**

Izletniki prejmejo na dom izletno izkaznico. Brez omenjene izkaznice ne bo nihče odpotoval. Vsakdo, ki ni iz kakršnih koli razlogov prejel izkaznice, naj se javi pri «Adria-Express», Ulica F. Severo 5.

DAROVI IN PRISPEVKI

Za 1. maj darujeta tov. Gregorič Anton in Peter iz Barkovelj 3.000 lir.

ROJSTVA SMRTI IN POROKE

Dne 4. maja 1950 se je v Trstu rodilo 10 otrok, porok je bilo 11 umrlo pa je 10 oseb.

Poročili so se: uradnik Bean Livio in uradnica Marija Ruzzier, slikar Fridrih Melvin Heinbokel in gospodinja Kristina Corossi, mornar Peter Fonda in gospodinja Antonija Stanissa, prodajalec rib Tullio Tamaro in delavka Loredana Tonzar, uradnik dr. Sergij Borich in uradnica Avgusta Cheni, pastor Domenico Fasci in gospodinja Delfina Godeas, mehanik Attilio Colombo in šivilja Angela Vuzzi, vojak amer. vojske Donna Roger W. in uradnica Tea Piesz, uradnik Gino Magnan in gospodinja Licia Lorenzi, trgovski vodja dr. prof. Peter Digovich in gospodinja Marija Gardilcič, mehanik Claudio Susteršič in gospodinja Mafalda Derman.

Umrli so: 70-letna Marija Maganja vd. Verginella, 77-letni Franc Daneu 72-letna Marija Luxa por. Pertot, 45-letni Karol Ghez, 52-letna Antonija Caiati por. Lovero, 77-letna Lucija Urizzi vd Zecchini, 83-letna Amalija Malvič vd. Huhn, 26-letna Bruna Kolarič por. Panzera, 55-letna Del Piero por. Spangaro, Sergij Fornello star 1 dan.

Poštenjakinja

Na glavni policijski postaji se je v sredo oglasila Eppinger Laura iz Ul. Trento 1 in službujočim policistom izročila zlato zaponko z briljanti in zafirjem, ki jo je našla na poti od Ul. Roma na Trg Ponterosso. Lastnica je naprošena, da se oglasi na policiji, kjer ji bodo izročili dragoceno zaponko.

VČERAJ MED POGREBOM

Kjer je gneča tam so žeparji

Nobena tajnost ni, da je največja priložnost za žeparje tam, kjer je veliko ljudi. Včeraj dopoldne, ko je bil v Trstu pogreb nekega italijanskega polkovnika se je nabralo toliko ljudi, da je bilo delo žeparjem zelo olajšano. Gnečo so seveda dolgoprstneži takoj izrabili ter pridno segali v žepe in torbice radovednežev.

Prva je bila na vrsti 24-letna Mianich Gigliola z Vrdele 1002, kateri je neki žepar pod Chiozzinimi svodi izmaknil iz žepa denarnico, v kateri je imela 1500 lir in osebne dokumente. Malo za njo je prišla na policijo 40-letna Buglieraz Bruna iz Ul. G. Gallina 7. Njej je žepar segel v torbico na Trgu sv. Ivana ter ji ukradel denarnico s 6000 lirami in dokumenti. Na Trgu Dalmacija je skoraj ob isti uri postala žrtev spretnega žeparja 36-letna Fabris Rina z Lonjerske ceste 8. Je ob denarnico s 600 lirami in dokumenti. Z njo pa kronika žeparskih akcij še ni končana, kajti v Ul. Dante je bila na vrsti 36-letna Rodman Ana iz Ul. Kandler 1, kateri je zmanjkala denarnica s 7000 lirami in dokumenti. Zadnja včerajšnja žrtev žeparjev pa je bila Bartovich Antonija iz Ul. Galatti 14, ki ji je nekdo na Trgu Ponterosso izmaknil denarnico, v kateri je imela 6500 lir in dokumente.

Žepar v slaščičarni

V sredo proti večeru je vstopila Kezelj Gabrijela iz Ul. Franco 9 na košček torte v slaščičarno «Orlando» v Ul Cavana 15. Na njeno smolo pa se je šel posladkat tudi neznani žepar, ki ji je iz torbice izmaknil denarnico, v kateri je imela 12.000 lir in osebne dokumente.

«Vespa» ga je povozila

Včeraj ob 8.30 zjutraj so z neko policijsko emergenco pripeljali v tržaško glavno bolnišnico 78-letnega težaka Cezzija Maksimilijana iz Ul. Campanelle 199, ki je imel več ran po vsem telesu ter se bo moral zdraviti okrog 8 dni. Ponesrečenega Maksimilijana je pred gostilno «Viktorija» v isti ulici malo prej povozil z «Vespo» 17-letni Stoper Josip iz Ul. Campanelle 199.

Na varno so ga spravili

V petek 28. aprila letos je Corchia Luciano iz Ul. Vecellio 12 prijavil na policijski postaji v Miljah 35-letnega Filippija Josipa iz Sv. Marije Magdalene Spodnje 268, ker mu je odnesel dve povečani fotografiji v odviru ter dežni plašč. Dogodek se je izvršil 17. aprila letos, ko je Corchia izročil Filippiju dve fotografiji v okvirih. Ker je takrat padal dež, ga je slednji naprosil, naj mu posodi dežni plašč, da se ne bo zmočil. Zaupljivi Luciano mu je seveda ustregel ter mu posodil plašč. Od tistega dne pa je zaman iskal nepoštenega Josipa, dokler ni vso zadevo prijavil policiji, ki je v sredo nepoštenjaka aretirala ter ga predala sodišču. Pri njem so na srečo še našli dežni plašč, za fotografijama z okviri, ki sta bili vredni 17.000 lir, pa ni bilo več ne duha ne sluha.

Nedeljski nogomet

PRVENSTVO STO-ja: Montebello-Gorica na stadionu «Prvi maj» ob 10.30; Ponzianina - Umag na stadionu «Prvi maj» ob 16; Arrigoni-Aurora v Izoli ob 16; Meduza-Novi grad v Kopru ob 16; Brtonigla-Sv. Ivan v Brtonigli ob 16.

MLADINSKO PRVENSTVO STO-ja: Dijaki-Costalunga na Opčinah ob 8.30; Polet Bazovica na Opčinah ob 10.30; Škedenj - Prosek na Opčinah ob 12.30; Dinamo - Montebello na 12.30; Dinamo-Montebello B na Opčinah ob 14; Olimpia-Opčine B na Opčinah ob 16. Počiva Sv. Ivan.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

za Tržaško ozemlje

V soboto 6. t. m. ob 20. uri gostovanje v KOPRU z igro Lillian Hellmanove „Kobilice“

V nedeljo 7. t. m. ob 20. uri gostovanje v PIRANU z igro Lillian Hellmanove „Kobilice“

Pionirji iz Škorklje!

Danes v petek 5. V. ob 19 bomo predvajali za vas pravljico s skioptičnimi slikami v dvoranici v Ul. Ruggero Manna. Vabimo vas vse.

***

Odbor prosvetnega društva «Simon Jenko» ima danes ob 20.30 svojo redno sejo v Ulici Ruggero Manna 29.

NOČNA SLUŽBA LEKARN:

Davanzo, Ul. Bernini 4, tel. 94819; Millo, Ul. Buonarroti 11, tel. 90488; Minerva, Trg sv. Frančiška 1, tel. 6862; Mizzan, Trg. Venezia 2, tel. 4905; Tamaro-Neri, Ul. Dante 7, tel. 7623; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju imata stalno nočno službo.

TRŽAŠKA BORZA

Zlati šterling 7000-7050, papirnati šterling 1560-1590, dolar 633-636, telegrafski dolar 639-640, švicarski frank 147-148, 100 francoskih frankov 178-180, avstrijski šiling 22-23, zlato 810.

RADIO

JUGOSL. CONE TRSTA

(Oddaja na srednjih valovih 212.4 m ali 1412 kc)

PETEK 5. 5. 1950.

6.30: Jutranja glasba. 6.45: Poročila v italijanščini in objava sporeda. 7.00: Napoved časa — poročila v slovenščini. 7.15: Jutranja glasba. 11.00: Oddaja za gojence slov. srednje šole. 12.00: Igra godba na pihala JA. 12.30: Igra violinist Jeduhi Menuhin. 12.45: Poročila v italijanščini in objava sporeda. 13.00: Napoved časa — poročila v slovenščini. 13.15: Poje Pevski zbor 3. gimnazije iz Ljubljane. 13.45: Ljudska univerza: Nastanek absolutne monarhije (slov). 14.00: Narodne napeve igra Vaški kvintet, pojeta Božo in Miško. 14.30: Pregled tiska v italijanščini. 14.45: Pregled tiska v slovenščini. 17.30: Politične aktualnosti (ital.). 17.45: Ritmična glasba. 18.00: Sportni pregled (ital.). 18.15: Komorna glasba. 18.45: Poročila v hrvaščini. 19.00: Glasbena medigra. 19.15: Poročila v italijanščini. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Sindikalna vprašanja (ital.). 20.00: Ugani kaj igramo. 20.30: Slušna igra (ital.). 21.30: Revije znanih orkestrov. 22.00: Življenje jugoslovanskih narodov (slov.). 22.20: Študentovski plesni orkester. 22.45: Skladbe za čelo in klavir. 23.00: Zadnje vesti v italijanščini. 23.05: Zadnje vesti v slovenščini. 23.10: Jutrišnji spored (ital. in slov.). 23.15: Uspavanke. 23.30: Zaključek.

LJUBLJANA, MARIBOR in rel. postaja AJDOVŠČINA

(Oddaja na valih 327,1; 212,4; 202,1 m.)

DNEVNI SPORED ZA PETEK DNE 5. V. 1950.

6.15: Napoved časa, poročila, vremenska napoved. 6.30: Veseli zvoki. 7.00: Napoved časa, poročila in radijski koledar. 7.10-8.00: Pester spored jugoslovanske umetne in narodne glasbe. 12.00: Igra godba na pihala. 12.30: Napoved časa in poročila. 12.40: Popoldanski koncert. 13.00: Gospodarsko predavanje. Narodne napeve igra vaški kvintet, pojeta Božo in Miško. Jezikovni pogovori. 17.30: Šolska ura za višje razrede srednjih in nižje razrede gimnazij. 18.00: Skladbe domačih avtorjev igra orkester Radia Ljubljana. Slušna igra A. Čehov: Labodji spev. 18.50: Glasbena medigra. 19.00: Napoved časa in poročila. 19.15: Želeli ste — poslušajte! 20.00: Predavanje za izobraževalne tečaje. 20.20: Anton Foerster: Sanjarije — izvaja pianist Bojan Adamič. 20.40: Glasbeno predavanje. 21.00: Pester večerni koncert skladb in priredb Danila Bučarja. 22.00: Prenos poročil Zvezne postaje Beograd. 22.15: Igra študentski plesni orkester. 22.45: Komorna ura L. v. Beethovna. 23.30: Najnovejša poročila.

KINO

Rossetti. 21: Makario: «Sanjana klepetulja», revija.
Excelsior. 15.00: «Matadora» Esther Williams.
Fenice. 16.30: «Južnjak s Severa» Red Shelton.
Filodrammatico. 16.00: «Prebijte obroč».

◆

Alabarda. 13.30: «Srnica», G. Peck, J. Wyman.
Garibaldi. 15: «Mesto strahu», Dick Powell.
Ideale. 16.00: «Večna harmonija», Paul Muni.
Impero. 16.00: «Moč usode», Tito Gobbi.
Italia. 14.30: «Ena noč v tabarinu».
Viale. 15.30: «Lepotice v nebesih», Rita Hayworth. Tehnikolor.
Vittorio Veneto. «Povrni se domov, Lassi». Tehnikolor.

◆

Adua. 15.00: «Strast ciganke», M. Dietrich.
Armonia. 15.20: «Gospa v hermelinu», B. Grable.
Azzurro. 16.00: «Vohuni», G. Raft.
Belvedere. 16.00: «Lepotice v kopališču».
Lumiere. 15.30: «Zaseda na dnu». Tehnikolor.
«Ob morju». 16.00: «Pot tobaka».
Marconi. 16.00: «Hiša z angelom».
Massimo. 16.00: «Drevored Flamingo», Joan Crawford.
Novo Cine. 16.00: «Na jugu Tahitija».
Odeon. 16.00: «Dobri samaritan», Gary Cooper.
Radio. 15.30: «Pesem puščave». Tehnikolor.
Savona. 15.00: «Hči moja», Libertad Lamarque.
Venezia. «Capacabana».
Vittoria. 16.00: «Verige krivde», R. Mitchum.
Sv. Vid. 16.00: «Surova sila».

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Podružnica uredništva in uprave Primorskega dnevnika v Gorici - Ul. Silvio Pellico 1/II. nadst. - Telefon 11-32

ŠOVINISTI ŠČUVAJO K RAZNARODOVANJU

Zahtevamo avtonomijo slovenske šole

Zakaj predlagajo ukinitev nekaterih srednjih šol - Zakaj jim je na poti slovenska šola v Krminu?

Pred dnevi je imela italijanska republikanska stranka v Gorici sestanek na svojem sedežu, kjer so med drugim razpravljali tudi o vprašanju slovenske šole. V zvezi s tem so sprejeli resolucijo, v kateri ugotavljajo, da italijanska vlada «skrbi» za osnovne in srednje šole s slovenskim učnim jezikom. Nadalje ugotavljajo, da so vsi učitelji in učiteljice slovenske narodnosti in da je med njimi tudi nekaj takih, ki «niso najbolj zanesljivi». V resoluciji so sklenili, naj bi postalo slovensko učiteljišče, slovenska nižja in višja gimnazija paralelke odgovarjajočim italijanskim šolam. In to zaradi njihovega prepričanja, ker imajo premalo učencev. Na kraju poziva resolucija odgovorne vladne oblasti, naj posvečajo več pozornosti delovanju slovenskih učiteljev, ki so že «ob marsikateri priliki pokazali svojo protiitalijansko miselnost».

Najvažnejše poglavje resolucije pa je zadnji odstavek, v katerem pravijo med drugim, naj za 20 slovenskih otrok, ki prihajajo v slovensko šolo v Krmin iz oddaljenih krajev, odprejo novo slovensko šolo v Plešivem, da bi se tako preprečil «manever jugoslovanskih agitatorjev na škodo italijanstva v trgu Krminu».

Gornje pisanje nas pouči predvsem o dveh stvareh. PRVIČ, da ščuvajo tako imenovane italijanske stranke vladne oblasti k temu, da podredijo slovensko šolo italijanskemu šolskemu skrbništvu. Tak način jasno kaže, da so na delu elementi, katerim že itak okrnjena šola s slovenskim učnim jezikom ni pogodu in da bi pomenil ta korak v praksi največjo nevarnost za postopno in gotovo uničenje šol s slovenskim učnim jezikom na Goriškem. Mi se bomo proti takim manevrom kot doslej tudi v bodoče najodločneje borili ter ostali na stališču, ki ga zavzema spomenica Demokratične zveze Slovencev v Italiji, poslana lanskega leta italijanski vladi, v kateri je poudarjeno, da pripadajo Slovencem v Italiji vse pravice v zvezi s šolstvom v materinem jeziku, predvsem pa je potrebna avtonomija slovenske šole, ki je pogoj pravilnega razvoja, pri katerem slovensko ljudstvo ne bo oškodovano. DRUGIČ pa je nesporno dejstvo, da skušajo ukiniti slovensko šolo v Krminu zaradi tega, da bi se ti slovenski otroci vpisali v šolo z italijanskimi učnim jezikom, kar bi praktično pomenilo potujčiti že itak redke Slovence v Krminu in okolici, ki še niso postali žrtve raznarodovalne italijanske politike. Šola v Plešivem je kajpak prav tako oddaljena za šoloobvezne otroke in je tudi iz tega razvidna zelo prozorna namera šovinističnih italijanskih politikantov.

Vztrajali bomo še nadalje, da nimajo italijanske stranke, zlasti pa ne šovinistične stranke, ki so si že v teku desetletij pridobile nedosegljivih zaslug pri raznarodovalni politiki proti Slovencem, nobene pravice odločati o slovenskem šolstvu, ker je to predvsem in samo stvar Slovencev, torej staršev šoloobveznih otrok. Zato zahtevamo od oblasti, da še bolj prisluhnejo in upoštevajo našo zahtevo o avtonomiji slovenske šole, kajti le v pogojih nemotenega razvoja se bodo slovenske šole lahko vzporejale z italijanskimi, ker ne bo predstavljalo nobene sramote italijanstvu nekaterih krajev ampak mu bo lahko samo v ponos in čast. Do takrat pa si še vedno pridržujemo pravico, da svojega mnenja do oblasti in šovinističnih italijanskih strank ne izpremenimo, ker smo se na žalost na lastni koži prepričali, da so nam sovražniki in zatiralci.

V aprilu so mestne straže skupno s prometno policijo naložile 482 glob

V mesecu aprilu 1950 so mestne straže skupno s prometno policijo naložile 482 glob. Prometna policija jih je naložila v preteklem mesecu samo 8, medtem ko so jih mestne straže naložile 192, mestna policija 23. Nadalje so reditelji kaznovali 13 lastnikov psov, 15 kršiteljev tržnega pravilnika in 220 neplačevalcev davka na živino. Trgovcem, ki se niso držali urnika, določenega za poslovanje njihovih trgovin, so naložili skupno 8 glob.

Konjederec je istega meseca polovil 30 psov, ki so tavali po mestu in okolici brez nagobčnika To se pravi, da je prišel v roke psoderca po en pes dnevno.

Sinoči se je sestal občinski upravni odbor

V beli dvorani goriškega županstva se je sinoči ob 18.30 sestal občinski upravni odbor, k svoji redni tedenski seji. Med drugim so odborniki razpravljali o pravilniku občinskega igrišča v Ul. Baiamonti, o nadomestitvi članov davčnih svetov ter o določitvi prispevka, ki ga bo občina dala protituberkuloznemu konzorciju za leto 1950. Podrobnejše poročilo o sklepih, ki so jih odborniki sprejeli na tej seji, bomo objavili jutri.

Poletni urnik za brivce

Z 2. majem je stopil v veljavo poletni urnik za brivce. Vse brivnice bodo po tem urniku poslovale od torka do petka od 8. do 12.30 in od 14.30 do 19. Ob sobotah od 8. do 12.30 in od 14.30 do 19.30. Ob nedeljah od 8. do 13. Ob ponedeljkih bodo zaprte ves dan.

Vesti za trgovce

Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča vsem včlanjenim tvrdkam, da si na njenem sedežu lahko ogledajo sledeče okrožnice:

Razne vesti o zunanji trgovini, vestnik Marshallovega plana št 72, sporazum med Italijo in Francijo, uvoz iz Francije druge šestmesečne pošiljke goveje živine za klanje, izmenjava vajencev s Francijo, izmenjava trgovinskih uradnikov s Španijo, določila za izvedbo trgovskega sporazuma med Italijo, Nizozemsko in Indonezijo, odveza uvozov s strani Norveške.

Kava in sladkor proste cone

Trgovska zbornica v Gorici sporoča, da se bo jutri dne 6. t. m. pričelo razdeljevanje sladkorja in kave proste cone vsem potrošnikom iz Sovodenj in Gorice, in sicer po 1500 g sladkorja na odrezek št. 25 nakaznice za živila proste cone in 400 g surove kave ali pa 320 g pražene kave odrezek št 26.

Razdeljevanje bodo zaključili dne 31. t. m. Trgovci na drobno in upravitelji zavodov in menz ter lastniki javnih obratov naj dvignejo nakazila za nabavo omenjenega blaga na Trgovski zbornici soba št. 6.

Seznam raznih občinskih davkov bo na vpogled dvajset dni

Goriški župan sporoča, da bo na podlagi členov 277 in 287 za konika lokalne finance, ki je bil odobren z zakonskim dekretom z dne 14. septembra 1931 št. 1175, na občinskem davčnem uradu v Ul. Crispi 3 vsem davkoplačevalcem od 30. aprila do 20. maja na vpogled dodatni seznam raznih občinskih davkov za leto 1950, kakor davek na pse, živino, na trgovske napise, za dvig smeti itd.

Vsi interesenti si omenjeni seznam lahko ogledajo v uradnih urah, kakor tudi ob praznikih dopoldne.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

Praznovanje 25. aprila

Odgovor dopisniku «Messaggero Veneto»

Dopisnik lista «Messaggero Veneto» v številki z dne 28. aprila pravi, da je dopisnik «Primorskega dnevnika» žalil ceremonijo, ki se je vršila na gradu ter zapisal, da so s streljanjem preplašili goriške vrabce. Ker nima boljših izgovorov je dopisnik «Messaggera Veneta» pričel s pogrevanjem starih čenč o njihovi dvatisočletni kulturi, da Slovenci nimamo take dediščine iz preteklosti, kot jo imajo oni, da se ne moremo z ničemer ponvaliti itd.

O naši kulturi v sedanjosti ne govori, pač pa se obregne ob napačno zgodovinsko trditev, da «gli sloveni erano schiavi degli ungari» in da se to čita v vsakem zgodovinskem tekstu. Prebrali smo marsikaj, preštudirali več zgodovinskih knjig in odličnih del, ampak tega nismo zasledili in tudi nikdar slišali.

Cigavi sužnji pa so bili Rimljani po razpadu imperija?

Naši predniki so bili prost in svoboden narod.

Res so pridrli Ogri leta 901. na ozemlje med Donavo in Tiso, kjer so bivali deloma tudi naši predniki. Tisti, ki so ostali na mestu, so se pomešali med nje; zato pa je tudi mnogo naših besed v madžarskem jeziku, ki je bil bogat na izrazih zlasti pa iz kmetijstva.

Toliko iz zgodovine.

Dandanes smo lahko ponosni, da nismo tako majhen narod in se lahko ponašamo s svojim velikim napredkom in odličnim podvigom na vseh popriščih, kar so lahko opazili tudi Italijani sami.

O.

Poletni urnik za mesnice

Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča, da je s 1. majem stopil v veljavo sledeči poletni urnik za mesnice.

Od 1. maja do 30. septembra se bodo vse mesnice odprle ob delavnikih ob 6.30 in zaprle ob 12.30. Popoldne bodo vedno zaprte razen ob sobotah in dnevih pred prazniki, ko bodo odprte od 16. do 20. Ob ponedeljkih bodo zaprte ves dan. Ob nedeljah, za Rešnje telo in 29. junija bodo odprte od 6. do 11. ure.

Ves dan pa bodo zaprte 2. junija in 15. avgusta. V primeru, da bodo v nedeljo ali v torek mesnice ves dan zaprte, bodo morale v ponedeljek obratovati kot običajno.

Navedeni urnik je veljaven za vse občine goriške pokrajine razen Gradeža.

Ukrepi pokrajinskega odbora za cene

Pred dnevi se je pod predsedstvom prefekta dr. Palamara sestal pokrajinski odbor za določanje cen. Na tej seji je odobril sledeče ukrepe: pristojbine za hotele za leto 1950; pristojbina za klanje v občinski klavnici, pristojbina za javne lepake v občinah Tržič in Šempeter ob Soči, pristojbina za oddajo grobov v občinah Gorica, Fara in Gradiška, pristojbina za dobavo pitne vode občini Tržič; pristojbine za taksije v občini Tržič in Gorica ter pristojbina za pogrebne obrede v občinah Ronke, Krmin in Kopriva.

Dijaške športne tekme

V okviru dijaških športnih tekem sta se dne 4. maja t. l. odigrali na igrišču v Novem domu dve tekmi v odbojki, in sicer: med licejem in nižjo strokovno šolo in med licejem ter višjo gimnazijo.

Tekma med licejem in nižjo strokovno šolo se je končala z 2:0 v prid liceju in je trajala 45 minut. Prvi set so igrali s približno enako situacijo, dokler niso dijaki liceja začeli oster napad in kmalu končali s 15:8. V drugem setu pa so dijakom strokovne šole pošle moči in so kmalu izgubili s 15:4.

Druga tekma, med licejem in višjo gimnazijo, bi se morala končati v korist slednjim, že zaradi dejstva, ker so bili prvi utrujeni od prejšnje tekme. Vendar se je tudi ta tekma končala s polno zmago dijakov liceja, in sicer z 2:0. Gimnazijci so imeli v svoji sredi tudi dva učiteljiščnika. Prvi set se je končal z veliko zmago liceja, to je s 15:3, dočim so v drugem setu gimnazijci nekaj časa celo vodili, a so morali slednjič popustiti in izgubiti s 15:10.

Med dijaki liceja so bili najboljši Eržen, Sfiligoj in Ravnik I. Med dijaki strokovne in gimnazije pa se je opazilo pomanjkanje podajanja in sploh kakega tolkača. Med dijaki strokovne sta bila najboljša Devetak in Korsič, med gimnazijci pa Ravnik II. in Bavcon. Iz vsega poteka obeh tekem se pozna da je strokovna boljša od višje gimnazije, česar nismo pričakovali. Pred približno 50 gledalci je objektivno sodil prof. Kranner.

Darovi

Bric Ivan, vinski trgovec v Gorici, je daroval 5800 lir Dijaški matici. Najlepša hvala!

KINO

VERDI. 17: «Zlata zapora», J. Bennett.

VITTORIA. 17: «Dobrodošli častiti», A. Fabrizi.

CENTRALE. 17: «D'Artagnanov sin», C. Ninchi.

MODERNO. Zaprto.

EDEN. 17: «Sever kliče 777», J. Stewart.

Izpred sodišča

Obsojeni zaradi prestopa meje

Na zatožni klopi goriške kazenske sodnije so se predvčerajšnjim vrstili fantje in možje iz raznih pokrajin Italije, ki so se morali zagovarjati zaradi nezakonitega prestopa državne meje med Italijo in Jugoslavijo. Vsi so bili po več časa na delu v Jugoslaviji in mnogi med njimi so se vrnili v domovino z rednim potnim listom, ki jim ga je izdal italijanski konzulat v Zagrebu. Doraj vsi so se iz Jugoslavije vrnili na zakonit način, toda iz njihovih potnih listov je bilo razvidno, da so v Jugoslavijo odšli brez vsakega dovoljenja. Obmejne oblasti so vse te ljudi, ki so izključno delavci, čim so prišli na italijansko ozemlje, predali sodnim oblastem.

Med temi je bil 23-letni Tomino Hermes iz Komina pri Timenti, ki so ga obsodili na 3 mesece zapora in 16.000 lir globe. Ker pa je prestopek zagrešil pred 12. decembrom 1949 so mu kazen odpustili na podlagi vladne odredbe za sveto leto.

Isto kazen, ki pa so jim jo prav tako odpustili, so zaradi istega prestopka naložili tudi 42-letnemu Malvisiju Marijanu iz Parme, 29-letnemu Kavčiču Viktorju iz Ul. Lunga št. 70, 28-letnemu Noviju Egidiju iz Timenta, 32-letnemu Robaldiju Vincenzu iz Torina, 51-letnemu Fantina Bonaventuri iz Trasaghisa, 25-letnemu Ziu Hektorju iz Ronk, 24-letnemu Zilli Hadrijanu iz Basigliana, 33-letni Tonutti Katarini iz Tavagnacca, in 27-letnemu Santaniju Karlu iz Bocna.

„Bionda pantera" in posledice

Ker sta v svoji prodajalni časopisov prodali več izvodov revije «Bionda pantera», ki so jo oblasti razglasile za skrajno nemoralno, sta prišli navskriž z zakonom 25-letna Moro Rina in 55-letna De Luca Tereza iz Ul. D. d'Aosta. Obsojeni sta bili vsaka na plačilo 1000 lir globe pogojno.

***

Globo v znesku 2000 lir je sodnik dr. Slena nato naložil 60-letni Rutar Ernesti iz Ul. Zorutti 5, ker je letošnjega marca v prepiru razžalila čast svoje najemnice Mazzolini Jožice z besedami «kakšne ljudi imam v hiši». Vse kaže, da sta si ženski že več časa v laseh, in to predvsem zaradi prešernega obnašanja Mazzolinijeve.

ISTRSKI DNEVNIK

Podružnica uredništva Primorskega dnevnika v Kopru - Ul. Cesare Battisti 2 - Telefon 70

IZOLA

Zvišajmo in izboljšujmo proizvodnjo!

ZOPET NOVI UDARNIKI V TOVARNI ARRIGONI

Že mnogokrat smo poročali, kako delavci in delavke po naših tovarnah in podjetjih od dneva v dan vlagajo ves svoj napor za čimvečjo proizvodnjo ter za čimboljšo izdelavo svojih izdelkov. Ta napor doprinaša tudi delovni kolektiv pri «Arrigoniju» v Izoli, tako da ni čudno, če slišimo, da so bili nekateri tovariši in tovarišice zopet odlikovani z naslovom udarnikov odnosno udarnic. To imenovanje so v polni meri zaslužili, in kakor so oni lahko nanj ponosni, tako smo ponosni tudi mi, da imamo v svoji sredi ljudi, ki jim ni prvo njihov lastni jaz ter sedanjost, ampak skupnost in bodočnost!

Na dan pred proslavo 1. maja so imeli pri «Arrigoniju» domače slavje, na katerem so razglasili nove udarnike tega podjetja. Naj omenim preje še to, da so dopoldne od 8. do 12. ure imeli prostovoljno delo, nakar je sledila razglasitev. Te so se udeležili vsi delavci in nameščenci, kakor tudi vodstvo obrata. Spregovorili so predstavniki sindikalne podružnice in uprave tovarne ter poudarili moralni in materialni pomen udarništva, ki vsebuje neprecenljive vrednote.

Imena teh tovarišev in tovarišic so sledeča: Belli Alojz, sodar, ki je presegel normo za 35 odst.; Depase Jože, tesar; ta je prekoračil normo za 50 odst.; Božič Mario težak ki je prekoračil normo za 30 odst., vsi ti iz Izole.

Za temi pride Cosi Foli Francesco, doma iz Ruttigliana v Italiji. On je presegel dnevno normo za 35 odst. Tov. Cleva je dosegel udarništvo, ker je prekoračil dnevni delovni plan za 40 odst. Delise Gilberto, ki je zaposlen pri embalaži in mizarja Tognon Attilio ter Menis Fausto so se odlikovali tudi pri izboljšanju kakovosti proizvajanega izdelka.

Istotako so presegli normo: Contesini Fran za 55. Ulcigrai Salvatore za 59 ter tovarišice Vascotto Bruna za 35, Delise Lidia, ki je nameščena v strojnem oddelku za 80, Degrassi Gizela, Skerlič Roza, Bernardi Nerina (iz Malij), Ražman Nerina in Dudine Ana, katera je bila razglašena sedaj že v drugič kot udarnica in je to pot prekosila normo za 57 odst. Končno prideta še Degrasi Marija; (ta je kot prva kuharica prištedila za 10 odst. raznega materiala) in Davanzo Olivia ki je presegla normo za 40 odst..

Novi udarniki

Ob proslavi 1. maja je bilo razglašeno 102 udarnika, od katerih dva že v četrtič, dva v tretjič, 15 so že dvakratni udarniki, vsi ostali pa enkratni.

Jakomin Nazarij, zidar iz Kubeda, je bil razglašen za štirikratnega udarnika, ker je presegel kot zidar na solinah delovno normo za 50%.

Babič Anton je prav tako kot njegov tovariš Jakomin pri zidarskih delih na solinah prekoračil normo za 50% in je bil zato že četrtič razglašen za udarnika.

V tretjič sta postala udarnika Derin Bussani Ida iz Kopra, ki je kot navadna delavka v tovarni rib Delanglade presegla normo za 82%, in Babič Jože iz Babičev, mizar pri tvrdki «Konstruktor» v Kopru, ker je prekoračil normo za 100%.

Drugič so bili razglašeni za udarnike: Bančič Peter iz Kaštela, ki je kot navaden delavec na solinah prekašal delovno normo za 30% Delbello Peter iz Sv. Petra za iste zasluge, Dudine Ana iz Izole, delavka pri «Arrigoniju», ki je prekoračila normo za 57%. Knez Anton, zidar iz Izole. Ta je kot zidar pri gradbenem podjetju v Semedeli presegel normo za 45%. Kocjančič Ivan, zaposlen pri istem podjetju, doma iz Izole, se je posebno izkazal pri delu in je prekoračil normo za 82%. Krmac Just iz Marezig, kot težak in zelo discipliniran delavec je prekosil normo za 38%. Valentič Ivan iz Dekanov kot težak pri «Edilitu» je pokazal izredno vestnost in prekašal normo za 150%. Cecconi Averardo iz Kopra, strojni mehanik, je prištedil za 20% materiala in z lastnimi iznajdbami pripomogel, da se je dvignila proizvodnja podjetja Delanglade za 20%. Markežič vd. Morgan Tereza iz Smarij, delavka v tovarni Delanglade, je prekosila normo za 36%. V isti tovarni je Suplina Mario iz Kopra, mizar, prištedil raznega materiala 20%. Peroša Silvana iz Tribana, ker je kot delavka v tovarni Jaksetič pri izdelavi krtač prekosila normo za 90%. Korda Nikolaj je kot zidar pri tvrdki «Konstruktor» v Kopru prekosil normo za 35% in prištedil 10% na gradivu. Ravno tam je Bordon Avgust, šofer, prištedil goriva 10% in presegel normo za 30%. Furlan Leo iz Ljubljane, stavec v tiskarni «Jadran», je prekoračil normo za 30%. Trebec Jože iz Orleka je kot mehanik pri «Adriji» v Izoli prištedil materiala za 20%.

(Nadaljevanje.)

Ankaran

300 ha plodne zemlje bomo pridobili

Naš enoletni gospodarski plan vsebuje med drugimi deli tudi elektrifikacijo vodnih naprav, ki jih imamo za izsuševanje in druga melioracijska dela v Ankaranu. Kakor je znano, je treba v tem področju v prvi vrsti zagotoviti stalno in redno izsuševalno delo zaradi padavin in na ta način odtegniti poplavam okoli 300 ha plodne zemlje. Iz tega razloga je uprava Istrskih vodovodnih naprav izboljšala te naprave z električni motorji. To bo omogočilo, da bodo neprestano delovale dve sesalki, ki bosta črpali na sekundo 1200 litrov vode.

Babiči

Še k nam naj bi prišel potujoči kino

Pred dnevi so v Vanganelu predvajali film «Barba Zvane». Iz naše vasi je odšlo precej ljudi, da si ogleda ta lep domači film. Ljudje so na povratku domov izražali željo, da bi bilo prav, če bi tudi nas obiskal potujoči film. Ko sem to željo izrazil na okrajnem odboru SIAU, sem dobil odgovor, da zaradi mrzlih dni ni mogoče predvajati filma na prostem. Zdaj pa so nastopili topli dnevi, zato upamo, da bo želji vaščanov tudi ustreženo.

Gostovanje SNG v Kopru

Slovensko narodno gledališče iz Trsta gostuje v soboto, 6. maja ob 20. uri v gledališču v Kopru. Nastopi z dramo v treh dejanjih «Kobilice», ki jo je spisala Lillian Hellman. Režija Modesta Sancina.

Prodaja vstopnic je v soboto od 10. do 12.30 ure in eno uro pred pričetkom predstave.

Mladina se zaveda svojih nalog

Ustanovitev in odhod mladinske brigade iz sektorja Sv. Peter na prostovoljno delo

Bilo je 21. aprila, ko se je v Sv. Petru zbrala mladina sektorja, h kateremu pripadajo vasi Krkavce, Nova vas, Padna in Sv. Peter. Sestanek je bil dobro obiskan in ga je vodil član okrajnega odbora ZAM iz Kopra tov. Stok Alverin. V svojem nagovoru je pojasnil zbranim mladincem in mladinkam, kako skrbi ravno danes ljudska oblast v prvi vrsti za vzgojo in prospeh mladine. S tem izkazuje mladini priznanje in ji daje zadoščenje za njeno veliko žrtvovanje, ki ga je doprinesla v narodno-osvobodilni vojni. Toda, kakor je bil rod mladine, ki je izbojeval NOB, kos svoji zgodovinski nalogi, tako si mora biti tudi mladina, ki odrašča že iz povojnih razmer. svesta, da jo čakajo velike naloge in da ves narod od nje pričakuje, da bo te naloge tudi izpolnila.

Tov. Stok je pri tem dodal, da pokaže mladina z ustanovitvijo mladinske brigade na najboljši način svojo zrelost in zavest, da pravilno pojmuje dobo, v kateri živi. Hkrati odgovori s svojim pristopom v brigado na najbolj učinkovit način vsem nasprotnikom, ki blatijo od desne in leve strani — to je reakcija in Kominform — našo ljudsko oblast in našo mladino, ki v celoti izpolnjuje svojo socialno dolžnost!

Mladinci iz sektorja Sv. Peter niso dolgo pomišljali, marveč so z navdušenjem takoj sprejeli sklep, da osnujejo mladinsko brigado, v kateri bodo sodelovali tako mladinci kakor mladinke. In zares, po reorganizaciji mladinskega odbora so takoj naslednje dni ustanovili lastno sektorsko brigado in v sredo je že odšla na udarniško delo, in sicer v Sečjole, kjer bo pomagala pri važnih melioracijskih delih.

Godba JA je sprejela nove brigadnike, ko so prikorakali na Titov trg v Kopru. Tamkaj jih je čakala v pozdrav tudi mladinska delovna brigada «Gino Gobbo», ki dela začasno pri urejevanju Trga Brollo v našem mestu. Vesele koračnice godbe so povzdignile razpoloženje brigadnikov in ljudstva, ki se je zbralo, da tudi ono pozdravi mladince in mladinke.

Novo brigado je pozdravil v imenu okrajnega odbora ZAM tov. Petronio Aldo, pri čemer je poudaril revolucionarni duh, ki vedno preveva mladino in ki je dala v našem okrožju, zlasti pa v bratski Jugoslaviji na stotine in tisoče mladincev v delovne brigade.

Tov. Petronio je končno poklonil novi brigadi zastavo, ki naj bo vodnica pri njihovem delu.

Za tem se je v imenu brigade zahvalil tov. Vuk Jordan predvsem za lep sprejem, hkrati pa tudi za vzpodbudne besede in darilo. Za vso brigado je podal obljubo, da bo ta izpolnila vse naloge, ki si jih je postavila, in upanje, katero stavi vanjo ZAM in z njo vsa mladina našega okrožja.

Za okrajni odbor Ljudske fronte je pozdravil nove brigadnike tudi tov. Vatovec, ki je predočil obseg enoletnega gospodarskega plana, katerega moramo na vsak način izvesti. Pozval je brigado, naj bo vestna pri delu, da bo tudi ona dosegla častni naslov udarniške brigade in pripomogla k izvršitvi plana.

Končno je za brigado «Gino Gobbo» izrazil novi brigadi dobrodošlico in željo za čim večji uspeh pri delu tov. komisar Jerman Albin.

Tov. Petronio je zaključil slovesnost z vzkliki: Naj živi ZAM in KPJ z maršalom Titom ter KP STO s tov. Babičem na čelu! Vsi brigadniki in številna množica so se odzvali njegovemu vzkliku.

Nova brigada je nato ob zvokih vojaške godbe, s slovensko ter delavsko zastavo in v spremstvu brigade «Gino Gobbo» odkorakala čez Belveder in nato odšla proti Sečjolam.

Poziv komisije za začasno upravo imovine odsotnih oseb

Že v včerajšnji številki našega lista smo objavili poziv likvidacijske komisije za likvidacijo komisije za začasno upravo imovine odsotnih oseb, s katerim obvešča in poziva odsotne osebe, katerih imovina je pod upravo komisije za začasno upravo, da v smislu člena 3 odredbe IO. IOLO. a z dne 3. 3. 1950 najkasneje do 6. junija 1950 prevzamejo od likvidacijske komisije svojo imovino same ali po pooblaščencih, ki se morajo izkazati z overjenim pooblastilom.

Prav tako smo v včerajšnji številki objavili prvi del seznama interesentov. Danes objavljamo še drugi del tega seznama.

Milok Anna in Bracchi, Mannisi Antonio, oba iz Kopra; Marghi Gabriella, Prove, KLO Semedela (Koper); Migliorini Raul, Koper; Majer Anton, Novi grad; Musoni Giustina, Ujka Pietro, obe iz Portoroža; Manzutti Giuseppe, Martinello Giuseppe, Mecchia Lidia, vsi iz Umaga; Milani Maria, Novi grad; Montegan Giovanni, Brtonigla; Monteani Teresa, Grožnjan; Mizzan Mario e Ruggero, Bužinija (Umag); Marchetti Lidia, Izola; Melillo Lovito, Portorož; Manzutto Girolamo, Migliora Lidia, obe iz Umaga; Marenzi Maria n. Dussi, Mainoldi Ferdinando, oba iz Portoroža; Majer Corrado, Novi grad; Mandalenich Caterina, Novi grad; Manzola Luigi, Sv. Lucija (Portorož); Marchezich Viviana, Koper; Morettina Camillo, Škofije; Mattelich Beniamino, Brtonigla; Mondo Mario, Novi grad; Nerovich Amalia; Koper; Miniera ex Arsa, Sečal; Fabbrica Laterizi Nardone e figli, Izola; Nordio Augusto, Spadon Maria, oba iz Portoroža; Novak Zita, Novacco prof. Giovanni, oba iz Umaga; Ospedale di Valdoltra, Valdoltra.

Pellarini Carlo, Puliti Giuseppe, Porro Vicenzo, Paolato Luigi, Pasqualis Pompeo, vsi iz Kopra; Polli Narciso, Portorož; Periatti Eugenio, Strunjan; Palange dott. Antonio, S. Bernardin (Piran); Pocecco Giovanni e Bruno, Paccori Giuseppe, vsi Novi grad; Pfeifer Giuseppe, Portorož; Pausler Francesco, Novi grad; Piccoli Cesare, Semedela (Koper); Polacco dott. Enrico, Ankaran; Paludetto Vittorio, Parmigiani Antonio, oba iz Bužinije (Umag); Petris Vittoria in Giosetti, Novi grad; Picciola Achille, Umag; Pertot Albino, Izola; Peria Francesco, Palaziol Antonio, Zacevini Maria, Paleologo dott. Costantino, vsi iz Portoroža; Pitacco Ferruccio, Sv. Lucija (Portorož); Pugliese Eufemia, Izola; Pettelin Maria, Pavat Rudolfo, Predonzan Pietro, vsi iz Novega grada; Perno Salvatore, Fiesso (Portorož).

Reppi Ottone, Semedela (Koper); Rade Maria in Decarli, Koper; Resetta Carlo, Ankaran, Rodella Ferdinando e Cirillo, vsi Marezige; Rosso Sesta, Piran; Rauber Emilia, Portorož; Rossi Eduardo, Rotta Matteo, oba iz Pirana; Rasman Luigia, ved. Gigante, Sv. Lucija (Portorož); Rabusin Olga, Rainis Giuseppe, Rotta Maria, vsi iz Novega grada; Robba Giorgio, Rocco Nereo, oba Semedela (Koper); Rizzier Giovanni, Ankaran; Romazzoti Michele, Rocca Angelo, oba iz Izole; Ralli, baronessa, Romich Antonia, obe iz Umaga; Riunione Adriatica Sicurtà, Portorož; Ruzzier Anna-Maria, Fiesso (Portorož); Rauber Giorgio, Bužinija (Umag); Romeo Gaetano, Materada (Umag); Ruzzier Luigi, Krkavče; Revianz Stefano, Buje.

Sandrin Spartaco, Sbrizzi Guglielmo, oba iz Ankarana, Stagni Emma, Cežarji; Schiavuzzi Pietro, Piran; Sonni Mario, Spiz Caterina, Stepan Francesco Santinello Erminio, Saule Nicolò, Sissan Antonio, vsi iz Novega grada, Sgherla Luigia, Smalerich Mario, oba iz Umaga; Straus Augusto, Grožnjan; Stefani Riccardo, Bužinija (Umag); Stefani Rina, Sv. Lucija (Portorož); Simonetti Giovanni, Umag; Sedmak-Settimelli Norberto, Piran; Stuparich Nicolò, Portorož; Stromer Arturo, Novi grad; Stadler Maria, Semedela (Koper); Sabatti Luigi, Novi grad; Struchel Maria, ved. Codermaz, Portorož; Stermini Francesco, Bužinija (Umag); Scoti Franco, Umag; «Suore», Novi grad; Sofianopulo Giovanni, Portorož.

Tedesco Ortensia, Koper; Tamaro dott. Silvio fu Silvio, Tamaro Giulio e Iiole, vsi Portorož-Piran; Tomizza Antonio, Tosolini Giuseppe, oba iz Novega grada; Todero Ferruccio, Todero Giuseppe, Tacheo Georgina, vsi iz Umaga; Todoro Elida, Tomasich Umberto, oba iz Brtonigle; Torcello Giovanni, Grožnjan; Troian Luigi, Troian oba iz Izole; Trevisan Alfieri, Buje; Tiozzo Antonio, Novi grad; Tulliach Giuseppe, Grašica

Urizio Pio, Novi grad; Urizio Lina, Novi grad; Ugo Salvatore, Izola; Uscatu Giuseppe, Villa Santa Gino, oba iz Portoroža; Valeri Isidoro, Prove-Skocijan (Prade); Vesnaver Luigi, Novi grad; Vercesi Ernesto, Portorož; Valente Matteo, Ankaran (Valdoltra); Vascotto Bortolo, Izola; Viezzoli Amelia, Portorož; Viezzoli Maria, Bužinija; Vascotto Pompea fu Gelso, Vascotto Guido e Bruno fu Gelso, vsi iz Izole; Vessel Francesco, Umag; Vlach dott. Giuseppe, Zusterna (Koper); Varin Ferdinando, Varin Giovanni, Vigini Carlo, vsi iz Novega grada; Vardabasso Margherita, Umag; Vidali Fides in Curzolo, Piran; Vatta Ruggero, Sečal; Vidali Giovanni, Koper; Venezian Maria, Sv. Bernardin (Portorož); Valmarin Ida, Portorož.

Zuller Israele, Semedela (Koper); Zullini Michele, Novi grad; Zetto Alice e figli, Novi grad; Zelco Renzo, Nova vas; Zimmerman Erwin, Umag; Zangrando Angelo, Izola; Zanon Rina, Portorož; Zucco Ferdinando, Novi grad; Zappadon Davide, Brtonigla; Bertuccioli Renato, Portorož; Druscovich Benedetto, Nova vas; Mariotti Carla, Semedela (Koper); Benostri Erasmo fu Eduardo, Perentin Ugo fu Pietro, Ionas Sidonia-Zdenka fu Federico, vsi iz Izole.

Po preteku navedenega roka bo likvidacijska komisija z imovino, katero navedene odsotne osebe same ali po pooblaščencu ne prevzamejo, postopala v smislu čl. 4. in 5. citirane odredbe.

Koper, dne 25. aprila 1950.

Likvidacijska komisija za likvidacijo komisije za začasno upravo imovine odsotnih oseb.

VISOŠKA KRONIKA

SPISAL:

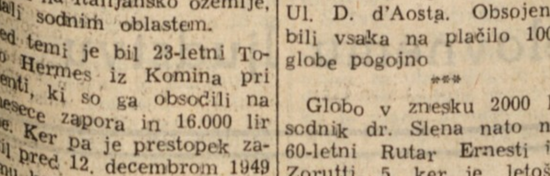

46

Te govorice ni bil vesel brat Jurij. Ce sta pričela Marks in Agata govoriti nemško, je vselej utihnil in ni več spregovoril besede. Nekaj časa je še obsedel, nato pa je odšel od mize, in najsi še ni bila prinesena zadnja skleda. Meni se je tako obnašanje videlo otročje, ker je brat Jurij moral vendarle vedeti, da Agata zanj ne mara in da deklica ni bila namenjena njemu! —

Prišla je jesen, za njo je prišla zima in ta je bila od leta 1695 posebno trda in huda. Padlo je toliko snega, da ljudje niti k maši niso hodili in da tudi pri podružnicah ni bilo sv. opravila, ker zaradi zametov ni mogel priti k božji službi niti gospod niti drug človek: Živeli smo na kupu; kar je bilo dela, smo ga hitro in lahko opravili. Pri jedi pa smo sedeli neskončne čase, in dobro je bilo, da smo imeli Marksa, ki nas je kratkočasil s svojo govorico.

Dosti je bilo snega, ali poti so se le ugladile in poglobile; še celo v hribih so se napravile gazi, po katerih se je pripravno hodilo.

Pričele so se preje. Imenitna je bila preja v hiši soseda Jakoba Debeljaka. Prav dobro je bila obiskana in še celo iz oddaljenih selišč Gabrške gore in Gore sv. Sobote so prihajale deklice s svojimi spremljevalci. Kadar so se v pozni noči vračali, so prižigali bakle, da se je iz dalje videlo, kot bi se vlekla rumena kača po gazeh.

Od nas smo imeli blizu do Debeljakovih, zatorej ni Agata z deklama nikoli izostala od preje. Kadar je družbica odhajala, je bilo nekaj pisanih pogledov, ker sta se Marks in Jurij prepirala, kdo bo nosil dekletov kolovrat. Agata je odločila, da ga nosi enkrat Jurij, enkrat Marks. Ta z razsodbo ni bil zadovoljen ter se je sklíceval na to, da je pravica hlapcev nositi kolovrate, domači sinovi pa nimajo te pravice, ker bi se sploh ne spodobilo, da bi opravljali hlapčevska dela. Odločba je bila pametna, pa sta vendar oba kazala dolge nosove, Jurij in Marks, dokler nisem potrdil dekletovih besed. Najrajši bi bil sam nosil kolovrat, kar pa bi bilo veliko pohujšanje, ker je proti vsaki spodobnosti, da bi gospodar zahajal na prejo, še bolj pa, če bi nosil kolovrate predicam. Hudobni jeziki namreč nikdar ne mirujejo in grde govorice nastanejo kar čez noč, da si zapreden v pajčevino, pa sam ne veš, kako in kdaj.

Sicer se na teh prejah pri Debeljakovih ni posebnega pripetilo. Po dolini se ni govorilo o njih in še celo gospod župnik mi nikdar ni omenil besede o njih, ker je bil Jakob Debeljak pobožen mož, ki bi gotovo ne pripuščal nespodobnosti pod svojo streho.

Po svečnici, ko se je imel pričeti štiridesetdnevni post, se je morala preja razdreti.

«Danes bomo prejo razdrli,» je omenil Marks pri južini, «in dogovorili smo se, da je vino moje. Izidor, pripravi mi torej sodček dobrega vina in pri mojí plači ga potem v račun postavi, če ti je prav.»

Prav mi je bilo, ker je bila navada, da je takrat, kadar se je preja razdrla, preskrbel ta vino, drugi pa druge potrebščine. Pripravil sem torej sodček dobrega vina; Marks in hlapec sta ga še popoldne spravila k Debeljakovim.

Drugi so prinesli suhega mesa in tudi bele pogače; fantje iz Loga so najeli dva godca in sam Debeljak je zaklal jareta, ker se ni hotel delati grdega.

Tako smo živeli, dasi je šiba božja vedno visela nad nami.

Cesar je imel vojske na vse strani svojega cesarstva in človeška kri je tekla v potokih po zemljah, ki so nam bile tuje in kjer nismo imeli ničesar iskati. Da pa je mogel voditi vojsko, je jemal cesar svete podobe našim cerkvam ter jih spreminjal v denar. Odnehati ni hotel! In ravno tiste dni je šla govorica po deželi, da nam vzamejo vsakega petindvajsetega moža, češ gospod Eugenius potrebuje armade.

Ali mi koljemo jareta, mi pečemo pogače in še celo godci nam piskajo, da se moremo sukati v pregrešnem plesu! Koliko pa je bilo let, kar našim gospodinjam ni ostalo drugega kakor trava za lonec. Prav ima Gospod Bog, da nas še vedno tepe!

Komaj se je stemnilo in ravno da smo imeli še čas povečerjati, že so se oglasili godci pri Debeljaku. Moja družina je kar drla k sosedu, ali poprej je bil vsak površno opravil svoj posel, tako da sem moral sam vse pregledati, ali je dobila živina in drobnica, kar ima dobiti, in če se ni pustilo kaj ognja, da bi nastala nesreča.

K Debeljakovim sem prišel malo pred deseto. Doma je ostala hiša brez človeka. Vsa vrata sem vestno zaklenil, da bi ne prišel tat nad moje blago. Pa bi bil lahko prišel, ker se poslopje ne da tako zapahati, da bi se hudobnež ne priplazil vanj, če že hoče krasti tuje imetje.

Tako je tiste dni viselo srce na posvetnem imetju in prvo, kar je imelo pri meni najvišjo ceno, je bilo ime visoškega gospodarja. To ime sem obdajal z okvirom svojega samoljubja, kakor se obda lepa podoba z zlatim okvirom ter se obesi na prvo mesto v hiši. Kakor Mojzesovo zlato tele je stalo to ime vsak hip pred mano in daritve sem mu prinašal, dokler ni prišel gospod Jezus, pa je razbil tele in mene, in sicer oba na drobne kosce! Tako sem bil kaznovan — prvič, ker nisem vedel, da je človek samo smet v božji roki in da je smešno, če ga ni v življenju sama ponižnost, — drugič pa nisem vedel, da je naša presveta vera čista in zgolj čista ljubezen: če imaš torej kake dvome, odloči se vedno za ono stran, kamor ti kaže ljubezen, gola in čista ljubezen! Ker vsega tega nisem vedel, me je pohodil gospodar sveta in kakor drobno zrnje me je vrgel v prah na cesto, da so po meni hodili težki vozovi življenja.—

Nadaljevanje sledi

1. MAJ v ISTRI

Našel je in spoznal samega sebe ter svoj narod v borbi in ob praznovanjih delavskega praznika

Robar je bil v prvi svetovni vojni kmet v eni izmed tistih istrskih vasi, ki so tako zelo podobne druga drugi kot jajce jajcu. Značilni dimniki, dvorišča, nad temi latniki in vhod iz kamenitih kolon. Če temu dodaš še zašarjeno dvorišče z racami in kokošmi, imaš vso sliko istrske vasi pred seboj.

Gospodar take domačije je bil tudi Robar. Vzgojen v časih največjega suženjstva je bil tudi on sam suženj. Bal se je posvetnih zakonov, bal se je jeze božje, ki se bo znesla nad njim, če v nedeljo ne bo šel k maši in vsaj dvakrat v

ZASTAVE BRATSTVA PLAPOLAJO V VETRU.

letu k spovedi. Delal in garal je od teme do teme. Svoje pridelke je z osličem tovoril v Koper ali v oddaljeni Trst. Tam je včasih slišal take stvari, da so se mu ježili lasje. On bi si kaj takega še misliti ne bil upal. Posebno po zlomu nekdanje Avstrije je slišal v Trstu med delavci take pogovore o nekih — komunistih, ki se borijo za oblast delavcev. Videl je, da so vsi imeli v žepih časopis «Delo». Kar so ti delavci govorili in širili je bil zanj — največji greh.

Zrušili bomo sedanjo oblast in postavili našo, je slišal povsod. Ko je prišel domov, je to takoj povedal župniku, ki ga je resno posvaril naj takim ne naseda in ne verjame, ker so prevratneži, ki tudi cerkve in duhovnikov ne spoštujejo.

To so bili prvi pobliski v miselnosti Robarja, ki je o vsem tem začel resneje premišljevati. V njem se je prebujalo nekaj novega. Čutil je, da ni tako kot govorijo podeželati in tajniki in kot pridigajo duhovniki s prižnic.

Upor Marezižanov je prišel v zgodovinsko knjigo Istre na častno stran

Prišle so prve volitve pod Italijo. Doživel je odločen upor Marezižanov, ki so napravili tako dejanje, da bo prišlo v zgodovinski knjigi Istre na najbolj častno stran. Robar se je bil tisti dan potuhnil in ni šel volit. Bal se je enih in drugih. Na tihem pa je občudoval pogumne Marezižane. Kar je nato sledilo, je za dolgo časa priklenilo Robarja na dom. Samo na polje je šel in od tam zopet domov. Se sosedov se je izogibal. V notranjosti pa je čutil neko prebujenje. Bolj ko je premišljeval o požganih hišah, o dveh ustreljenih in večjem številu zaprtih zaradi upora Marezižanov, bolj se je zavedal, da nima prav, če pri tem ne sodeluje.

Ob tem premišljevanju je vse bolj spoznaval samega sebe in svoj narod. Občutil je v notranjosti nekaj novega, prej nepoznanega. Prebujala se je v njem zavest, da je tudi on član tistega naroda, ki je že stoletja tlačen in zatiran, toda poln sveže življenjske sile, da ne bo več dolgo vzdržal pritiska.

Tako je prišlo leto 1935 in 1936 ko je italijanski fašizem zavzel Abesinijo. Bil je okliican — obnovljeni imperij. Mnogi so temu verjeli, mnogi pa ne. Na račun tujih narodov ne moreš hrepeneti po slavi in jim s tem krasti njihovo svobodo. Robar je vse to doživljal in o tem veliko mislil.

Sledila so leta mrzličnega pripravljanja na resen in veliki spopad dveh idej: Tiste, ki je leta 1917 zmagala v Sovjetski zvezi in kapitalistične. Velika borba je zorela. Za narode na Balkanu je dozorela 1941 leta z okupacijo od strani Nemcev in Italijanov.

Iz okupirane, toda uporne Jugoslavije je vel svež veter...

Robarja je okupacija Slovenije skoro vrgla s tira. Ni mogel razumeti, kako je to mogoče. V nekaj dneh se je zrušila «močna» Jugoslavija. Se bolj čudno in novo je bilo Robarju partizansko gibanje. Več kot eno leto je že obstajalo v Jugoslaviji, ko je šele prišel glas o tem do njega. Slišal je zelo različne govorice, da so partizani tisti ljudje, ki bodo vse cerkve porušili in vse duhovnike pregnali, da bodo vso zemljo vzeli kmetom, nje pa poslali nekam v divje kraje. Končno je tudi do njega prišel aktivist. Pogovorila sta se o mnogih stvareh, da mu je bilo po odhodu aktivista veliko laže. Toda nove ovire so nastale za Robarja, ko so prišli do njega aktivisti in mu povedali: Naša vojska potrebuje hrane, obleke, denarja. Kot zaveden Slovenec boš pri tem pomagal, ker imaš. Tu se je v njem oglasil sebičnež. Lepo je sicer slišati besede o borbi in svobodi, toda materialno prispevati za to, pa ni bil kdo ve kaj pripravljen.

Dal je sicer stare raztrgane čevlje, suknjo, nekaj klobas in primaknil k vsemu temu še nekaj drobiža. Vodja aktivistov mu je pri tem dejal: «Mislili smo, da bolj razumeš, za kaj gre!» Skoro mu je Robar te besede zameril. Težko je dajal od tistega kar je sam pridelal. Vedno je bil navajen — prodajati za denar. Se večkrat so se pri Robarju oglasili ne samo aktivisti temveč tudi pravi partizani. Gradili so ga v novega človeka s takimi obiski. Tudi sam je zelo veliko premišljeval in čital «Partizanski dnevnik» in druge časopise, ki so mu jih prinašali partizani. Po vseh teh obiskih se je v njem vedno jasneje gradila nova miselnost in novi človek.

Borba zahteva močnih ljudi

Tako je prišel zlom fašistične Italije in tisti prvi, drugi in tretji oktober 1943, ko se je novi sovražnik, nacifašist razdivjal čez vso Istro. Robar je zbežal v gozd, ker je vedel, da bi ga ubili, če bi jim prišel v pesti. Videl je dim, ki se je gosto valil čez vinograde in polja. Ko je četrti dan potihnilo streljanje in so zadnji tanki odhrumeli proti Trstu, se je počasi in previdno bližal domu. Obstal je — doma ni bilo več. Zgorel je kot sto in sto drugih po Istri, Sloveniji in Jugoslaviji.

Dolgo je stal Robar na hribu in opazoval svojo požgano domačijo. Slika za sliko se mu je vrstila v spominu. Posebno živo mu je odmevala tista, o prvem obisku partizanov, ko so mu z nekakim očitkom dejali: «Tovariš Robar, borba bo trda in bo zahtevala močnih ljudi!»

Danes je občutil, da je treba pokazati vso moč. To moč je v dnevih, ki so sledili tudi pokazal. Tako se je spremenil, da ga ljudje skoro niso več poznali. Pomagal je povsod doma in še v drugih vaseh, kjer je bilo potrebno dati besedo vzpodbude ali pa priskočiti z delom pri obnovi. Tako je zorel z novega človeka in dočakal z aktivnim delom prvi maj 1945 in osvoboditev Trsta.

Postal je socialistični graditelj...

Danes je Robar eden najboljših zadružnikov. Svoje znanje, bogate življenjske izkušnje daje na razpolago skupnosti, za tisto veliko zadružno družino, ki je zajela že skoraj vse prejšnje male in velike kmete v vasi.

Iz nekdanjega sebičneža je postal socialistični graditelj sebe in še drugih vaščanov. Vso nekdanjo staro navlako, ki so mu jo bili naprtili vsi posvetni in cerkveni oblastniki, ki so mu oklepali njegovo svobodno mišljenje v jarem kapitalističnih zakonov in božjih kazni, je zavrgel. Ob vsem kar je doživel v času borbe, je občutil v globino Cankarjeve besede: Pa če bom le enemu odvezal roke in pamet sem že veliko napravil. Robar se ni ustavil samo pri tem. Kar je sam občutil, je hotel dati še drugim. Sprejel je delo za vzgojo novih ljudi, ki bodo skupno z njim gradili tisti naš novi svet in tiste naše nove ljudi, ki z odločnostjo udarnikov preobražajo to obmorsko pokrajino v deželo srečnih ljudi.

Tudi se je Robar udeležil zadnjih volitev z odločnostjo človeka, ki ve, kaj dela, ki se zaveda vsake svoje besede, vsakega zamaha s krampom na udarniškem delu, vsakega stavka, ki ga zapiše in pošlje na okraj in včasih tudi na uredništva časopisov. Z velikim ponosom je napravil čez spodnja dva kraka rdeče zvezde — tiste rdeče zvezde, katere se je nekdaj zasleplјen z lažno propagando celo bal — velikokrat pripisal na desni strani ime kandidata in mu tako še bolj izrazil zaupanje kot dobremu in delavnemu ljudskemu voditelju, zalepil glasovnico in jo samozavestno spustil v volivno skrinjico. Pri tem je občutil prijetno zavest, da tudi on nekdanji zatirani, zasleplјeni in nerazgledani kmet sodeluje pri utrjevanju ljudske — njegove oblasti.

«Vstanite sužnji iz prekletstva...» ...in vstal je naš kmet in se osvobodil

Ko je na dan prvega maja korakal v skupini zadružnikov za tistim velikim transparentom, ki je tako lepo izražal današnji razvoj zadružnikov — in tudi njegov razvoj, mu je bilo kot da tega še ni vreden. Spomnil se je nazaj na tiste čase, ko je taval še v temi in verjel slepo vsem tistim, ki so znali lepo govoriti na trgih in s prižnic. Čutil se je skoro nekako krivega, da ni prej prekinil s starokopitno zaostalostjo. Pretehtal je vsa dela v času borbe in po borbi, medtem ko so godbe udarjale borbene koračnice, da mu je bil korak lahak kot mladeniču. Ko je s povorko prišel na glavni Titov trg in so godbe zaigrale «Internacionalo», so se mu hkratu razblinili vsi taki pomisleki ob mogočno — veličastnih glasovih himne delovnega ljudstva vsega sveta. Občutil je resničnost besedila, da je bil tudi on kot tisoči stotisoči, milijoni delavcev na svetu suženj prekletstva, suženj kapitala v delu in suženj misli po svobodni razgledanosti. Zato se ni mogel zdržati ob velikem in močnem spoznanju, da je danes svoboden telesno in duševno. Navdušenje, ki je bilo med nepregledno množico, mu je razganjalo prsi. Ni mogel več vzdržati in je na ves glas zapel za godbo:

«Vstanite sužnji iz prekletstva . . .» in pri tem pomislil na vse tiste, ki jih še tlači jarem kapitalizma in izkoriščevalcev.

Tak je bil Robarjev prvi maj 1950 v Kopru.

ZADRUGARJI IZ ANKARANA NA MANIFESTACIJI 1. MAJA V KOPRU.

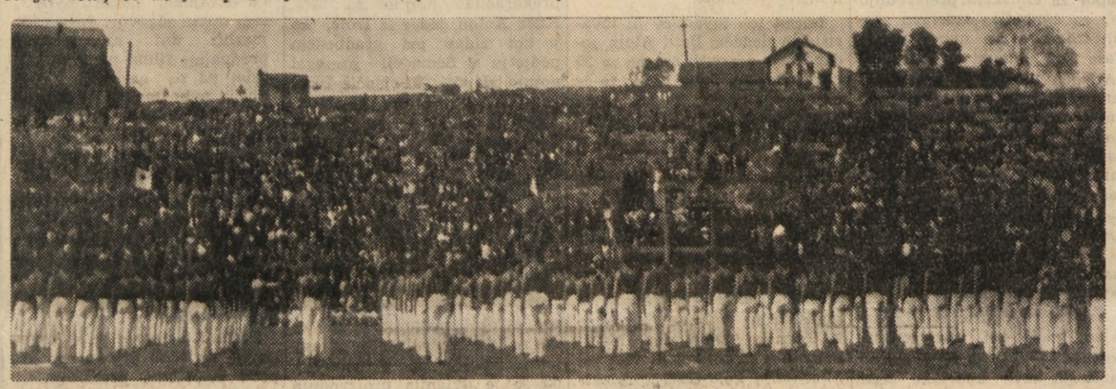

PRAZNIK MLADOSTI V BUJAH — TELOVADNI NASTOP NA DAN 1. MAJA

FOLKLORNA SKUPINA IZ DEKANOV NASTOPA Z NARODNIMI PLESI NA PROSLAVI 1. MAJA

1. MAJ V KOPRU — TELOVADNI NASTOP NA STADIONU

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

KOLIKO BO TRST PRIDOBIL?

Podrobnosti o italijansko-avstrijski pogodbi

Dogovor o razpravljanju mešane komisije in o plačilnem sporazumu, ki so ga podpisali 22. p. m. na Dunaju, postavlja trgovinske odnose obeh držav na sledeče osnove: namesto dosedanjega sistema reciprocitetnih poslov velja za vse finančne in trgovinske odnose med obema državama k l i r i n š k i račun, t. j. račun splošnega kompenziranja, ki pa ne sloni na določenem tečaju med šiligom in liro, marveč se glasi na dolar. Zaradi tega bodo morali biti tudi vsi računi izdani v dolarski veljavi, ne pa v šilingih ali lirah. Dosedanje posle bodo lahko zaključili še po starem računu, v kolikor so bili odobreni od oblasti v obeh pogodbenih državah pred 1. majem t. l. (po drugi vesti velja za uvoz v Avstrijo rok 31. 3.)

Glede izmenjave blaga veljajo vse olajšave, doslej ali v prihodnje sklenjene med pogodbenicama v okviru pariškega odbora Marshallovih držav OEEC. Obseg medsebojnih izmenjav, na podlagi list, ki tvorijo priloge zapisniku zasedanja, ocenjujejo na okrog 45 milijard lir skupno, vštevši postavke iz «seznama prostega blaga» (OEEC). Z italijanske strani pride v poštev za prost izvoz pretežno sledeče blago: citrone, fige za industrijsko uporabo, riž, olivno olje, sir, plutovina, žveplo, surova konoplja, piriti in piritni prah, celofan, celuloid, pisalni in računski stroji, tiskarski stroji, krogljični ležaji, aluminij, karoserije in avtomobilski deli termali tovorni avtomobili pod 2 toni.

Med blagom, ki ni všteto v «seznam prostega blaga» in za katero so določeni kontingenti, najdemo: oranže in mandarine (10.000 ton), sveže sadje (8.000 ton), sveža zelenjava (10.000 ton), zgodnji krompir (7.000 ton od 20. aprila do 20. junija), kostanj in drugi suhi sadeži (120 milijonov lir), paradižnikove in ribje konserve (90 milijonov), vino in vermut (180 milijonov), česana konoplja in konopljeno tkivo (400 milijonov), umetna vlakna (2500 milijonov), tekstil iz umetnih vlaken (1 milijardo), surovo svilo (200 milijonov), volneno predivo (800 milijonov), volneni tekstil (700 milijonov), bombažna preja (800 milijonov) in tekstil (700 milijonov), nogavice (30 milijonov), klobuki in klobučevina (130 milijonov) obdelovalni stroji (400 milijonov), razni stroji (350 milijonov), avtomobili (100 milijonov), kemični izdelki (300 milijonov), linolej (40 milijonov) Nadaljnji kontingenti veljajo za semena, mesne izdelke, slaščičarstvo, taninski ekstrakt, konfekcijo, izdelke iz gumija, gumbe, marmor itd.

Avstrija bo izvažala predvsem: 600.000 kubičnih metrov žaganic, za 100 milijonov tramov tipa «Trst», jamski les (25.000 kub. metrov), 15.000 kub. metrov gradbenega lesa, 7000 kub. metrov raznega žaganega lesa, 1500 glav plemenske živine, 14.000 ton plošč za ladjedelništvo v «začasnem uvozu» (ali za ladje z udeležbo Avstrijcev) in izdelke težke industrije v enakem obsegu kakor za 1949. Nadaljnji kontingenti veljajo za papir — 4.200 ton in lepenko — 3.800 ton, za sode, stroje in aparate raznih vrst, industrijsko klobučevino itd. Avstrijski izdelki, ki uživajo prostost z italijanske strani so: magnezitni izdelki, kaolin, celuloza, kemične mase, nekatere posebne vrste papirja, medicinski instrumenti, specialna stekla, kožuhovina itd.

Za tržaško trgovino je važno zlasti dejstvo, da so dogovorili prost uvoz, ki se določi po upravni poti, za žagan les, tramove «vrste Trst», jamski les, odpadke žaganja, palice in gradbeni les. Dogovor je pričel veljati 22. pr. m. Ker odpade na redni trgovinski promet v vsaki smeri okrog 20 milijard lir, računajo, da je ostalih 5 milijard rezerviranih za pristaniške stroške in brodnine za avstrijski tranzit, **predvsem preko Trsta.** Kakor smo že poročali, tedaj ne gre za povsem novo pogodbo, marveč v bistvu za podaljšanje stare, ki so jo glede kontingentov povečali. Tudi ni bil dosežen pravi sporazum glede tečaja med šilingom in liro. Na podlagi kotiranja dolarja znaša sedaj tečaj za avstrijskega izvoznika 29,47 lir za 1 šiling, za uvoz v Avstrijo (t. j. za italijanski izvoz) pa veljata «premijski» in «osnovni» tečaj za uvozne sezname A, B in C, podobno kakor v prometu z drugimi državami. Za blagovno skupino A velja tečaj 29 lir za 1 šiling, za skupino B pa 24 lir za 1 šiling

Avstrijski izvozniki imajo glede teh tečajev zelo različna mnenja. Na splošno sodijo, da se bo še najbolje odrezala lesna trgovina, ki bo sklepala lahko ugodne kupčije z Italijo. Druge stroke pa se boje, da ne bodo več konkurenčne. Glede uvoza pa mislijo avstrijski krogi ublažiti vpliv «oprostitve blaga», kakor tudi vse druge ERP-države, s carino po vrednosti blaga odn. revalizacijo carine t. j. preračunavanje na zlati podlagi. Pravijo, da zaradi ravnovesja trgovinske bilance. Mi smo svoj čas že opozorili na to. Vesti z Dunaja pravijo da bo ta ukrep dobil veljavo sredi tega meseca, (hkrati z uradno objavo) ko poteče 30-dnevni rok za ugovor s strani medzavezniškega nadzorstvenega sveta. Od tega dne dalje bo glede carinjenja veljalo razmerje 4,69 papirnatih šilingov za 1 zlato kronu, prispele pošiljke se bodo carinile odtlej po tem ključu.

K temu sporazumu spada vest, ki jo je objavila dne 28. t. m. «Suedtiroler Wirtschaftszeitung» iz Bozna, da se bo sredi tega meseca sestala v Rivi ob Gardskem jezeru mešana komisija za «posebni sporazum s Severno Tirolsko». Ta se sestaja polletno. List zanika vesti, da ima na dnevnem redu izpremembe dosedanjega uradnega postopka in plačilnega prometa in pravi, da bodo v glavnem prilagodili dosedanje kontingente novim potrebam.

Nova nahajališča premoga v osiješki oblasti

Na podnožju planine Psunj so odkrili nova velika nahajališča rjavega premoga, ki ima do 4000 kalorij. Odkritje nahajališče se razprostira od Sibinja do Nove Gradiške in omogoča razmeroma ceneno eksploatacijo. Začeli so odpirati več rovov, iz katerih bodo do konca leta za potrebe osiješke oblasti izkopali okrog 12.000 ton premoga. Medtem pa se nadaljujejo raziskovalna dela v bližini Nove Gradiške.

Motorni vozovi s hitrostjo 150 km na uro na italijanskih železnicah

V drugi polovici letošnjega leta bodo pričeli krožiti po italijanski železniški mreži novi motorni vozovi s težo 56 ton in 84 potniškimi sedeži. Štirje elektromotorji bodo razvijali pri vožnji hitrost 150 km na uro. Novi vozovi bodo grajeni po cevnem sistemu in bodo mnogo lažji kot dosedanji. Razpolagali bodo z električno in parno kurjavo.

Mestno podjetje «BETON»

LJUBLJANA, Ambrožev trg 7. Telefon 35-16

Z vsemi silami gradimo petletko, ki je temelj srečnega življenja delovnih ljudi naše domovine

Živel 1. maj!

Trgovsko podjetje „VINO"

OLO CELJE - okolica

VSE ZA TITOVO PETLETKO!

MLEKO - KRUH

LJUBLJANA, Poljanska c. 7. Telefon št. 29-52

Služimo delovnemu ljudstvu

KINEMATOGRAFSKO PODJETJE

LJUBLJANA, Cankarjeva 1 - telefon 54-70

s svojimi kinematografi

Naša želja je nuditi delovnemu ljudstvu čim boljše filme

Kino MOSKVA, Cankarjeva 1

Kino UNION, Miklošičeva 1

Kino SLOGA, Kolodvorska 39

LETNI KINO «TIVOLI»

S TITOM v petletko!

TELA TELA

TOVARNA ELEKTRIČNIH APARATOV

LJUBLJANA

TELEFON 22-24

DELAMO ZA IZPOLNITEV PETLETNEGA PLANA

OBRTNO TRGOVSKO PODJETJE

PECIVO - MLEKO

LJUBLJANA IV.

Služimo ljudstvu in domovini!

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI, št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska št. 73-38
OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18 - Tel. 29-477. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca. trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: Za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32 - Koper, ul. Battisti 301a-I, Tel. 70.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; cona B: izvod 3, mesečno 70 din; FLRJ: izvod 4.50, mesečno 90 din
Poštni tekoči račun za STO-ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska - Ljubljana, Tyrševa 34 - tel. 49-63, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90603-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST